

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. Н. КАРАЗІНА

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Методичні вказівки до самостійної роботи
з дисципліни для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за спеціальністю 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)»

Електронний ресурс

Харків – 2025

Рецензенти:

Лідія Газнюк – д-р філос. наук, професор, професор кафедри теоретичної та практичної філософії імені професора Й. Б. Шада філософського факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;

Михайло Бейлін – д-р філос. наук, кандидат технічних наук, професор, професор кафедри гуманітарних наук Харківської академії фізичної культури.

*Затверджено до розміщення в мережі Інтернет рішенням Науково-методичної ради
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 9 від 23 квітня 2025 року)*

Соціально-гуманітарні дослідження розвитку суспільства : методичні вказівки до самостійної роботи з дисципліни для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)» [Електронний ресурс] / уклад. Н. Г. Богданова. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2025. – (PDF 70 с.)

У методичних вказівках до самостійної роботи з дисципліни «Соціально-гуманітарні дослідження розвитку суспільства» надано тематичний план дисципліни, плани практичних занять, вказівки та вимоги до написання рефератів, теми рефератів, теми контрольних робіт, питання до іспиту і перелік літератури із зазначеної дисципліни.

Видання спрямовано на розвиток критичного мислення, організацію самостійної роботи і призначене для здобувачів денної та заочної форм навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти інженерно-педагогічних спеціальностей.

УДК 378.14:001.89:316.42 (075.5)

© Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна, 2025
© Богданова Н. Г., уклад., 2025

ЗМІСТ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	3
2. СТИСЛА РОБОЧА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ «СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА».....	4
2.1. Тематика лекцій.....	4
2.2. Тематика практичних занять.....	14
2.3. Питання для самоперевірки.....	23
2.4. Навчальна література.....	27
3. ВИДИ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	32
3.1. Види організації самостійної роботи у процесі проведення очних занять.....	32
3.1.1. Лекційні заняття.....	32
3.1.2. Приклади опитувальних листів.....	34
3.1.3. Практичні заняття.....	35
3.2 Види організації самостійної роботи, що виконуються студентами у позааудиторний час.....	57
5. ОРГАНІЗАЦІЯ, ПЛАНУВАННЯ І КОНТРОЛЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	58
6. ЗАКІНЧЕННЯ.....	60
ДОДАТОК А.....	61
ДОДАТОК Б.....	62
ДОДАТОК В.....	71
ДОДАТОК Г.....	75
ДОДАТОК Д.....	79

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Перехід до кредитно-трансферної системи (КТС) організації навчального процесу продиктований необхідністю підготовки конкурентоспроможних фахівців. Однією з необхідних умов ефективного застосування КТС є забезпечення високого рівня самостійної роботи.

Самостійна навчально-пізнавальна робота студентів є завершальним етапом розв'язання навчально-пізнавальних завдань, що розглядалися на лекціях, практичних заняттях. Адже знання можна вважати надбанням студента за умови, що він доклав для їх здобуття свої розумові і практичні зусилля.

Самостійна робота студентів сприяє формуванню самостійності, ініціативності, дисциплінованості, точності, почуття відповідальності, необхідних майбутньому фахівцю у навчанні і професійній діяльності.

Система керівництва індивідуальною самостійною роботою студентів охоплює: чітке її планування, детальне продумування її організування, безпосереднє або опосередковане керівництво з боку викладача, систематичний контроль за поетапними і кінцевим результатами самостійної роботи студентів, оперативне доведення до відома студентів оцінки результатів їх самостійної роботи і внесення відповідних корективів у її організування. На виконання самостійної роботи у позааудиторний час відводиться 3-4 години на день, в т.ч. й у вихідні.

У даних методичних вказівках визначено зміст та обсяг навчального матеріалу для самостійного опрацювання студентами. Вони допоможуть студентам в організації та плануванні самостійної роботи з дисципліни «Соціально-гуманітарні дослідження розвитку суспільства».

Основна мета цих методичних вказівок зорієнтувати студентів у темах та формах самостійної роботи з курсу «Соціально-гуманітарні дослідження розвитку суспільства», а також розкрити сутність контролю з тем, що вивчаються самостійно, як у рамках аудиторних занять, так і в поза аудиторний час.

Дисципліна «Соціально-гуманітарні дослідження розвитку суспільства» за мету має формування світоглядно-методологічної культури студентів, розкриття особливостей сучасної соціально-гуманітарної картини світу для удосконалення здатності реалізувати себе як члена суспільства, здатності зберігати та примножувати релігійні, естетичні, моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про розвиток суспільства, техніки і технологій, формування здатності цінувати та поважати різноманітність і мультикультурність; ознайомлення студентів з роллю та місцем України у світовому соціально-культурному просторі.

Вивчення курсу «Соціально-гуманітарні дослідження розвитку суспільства» завершується складанням для студентів денної і заочної форм навчання – іспиту, по визначеним питанням, що мають комплексний характер, дозволяючи перевірити сформованість теоретичних вмінь. Підготовка до іспиту передбачає виконання завдань у межах самостійної роботи: опрацювання конспектів лекцій, виконання практичних занять та написання рефератів з курсу.

Дані методичні вказівки визначають зміст та обсяг навчального матеріалу для самостійного опрацювання студентами, надають методичну підтримку в організації, плануванні та здійсненні самостійної роботи з дисципліни «Соціально-гуманітарні дослідження розвитку суспільства», що є необхідною у системі професійно-педагогічної підготовки майбутніх інженерів-педагогів.

2. СТИСЛА РОБОЧА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ «СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА»

Загальний обсяг предмету – 180 год./6 кредитів, у тому числі очні заняття - 90 год., самостійна робота – 76 год. для денної форми навчання, у тому числі-індивідуальні завдання – 14 год.

2.1. Тематика лекцій

2.1. Лекційні заняття, їх зміст та обсяг, обсяг самостійної роботи

№ тем	Зміст	Обсяг лекційних занять (год.)		Обсяг самостійної роботи (год.)		Назва умінь, що формуються
		Денна	Заочна	Денна	Заочна	
	<i>Розділ I Культурологічні дослідження розвитку суспільства</i> <i>Тема 1. Сутність культури.</i> <i>Культурологія як наука</i> Шлях людства від природного стану до культури. Культура як особлива якість людського існування. Історія становлення поняття «культура» та його сутність. Поява терміну «культурологія», її мета, методи та категоріальний апарат. Культурологічні школи: суспільно-історична, натуралістична, соціологічна, символічна; їх представники та характеристика. Культурологічні теорії: еволюціоністська, аксіологічна, антропологічна, циклічного розвитку, теологічна, ігрова; їх представники та характеристика. Особливості культурологічних концепцій українських учених: Г. Сковорода, М. Костомаров, Г. Шевченко, М. Драгоманов, І Франко. Функції культури. Взаємозв'язок культури з різними формами суспільної свідомості: політикою, правом, мистецтвом, мораллю, філософією, наукою.	1	0,5	3,5	6	Надавати характеристику культурологічних шкіл: суспільно-історична, натуралістична, соціологічна, символічна; їх представники та характеристика. Розкривати та характеризувати культурологічні теорії: еволюціоністська, аксіологічна, антропологічна, циклічного розвитку, теологічна, ігрова; їх представники та характеристика. Аналізувати особливості культурологічних концепцій українських учених: Г. Сковорода, М. Костомаров, Г. Шевченко, М. Драгоманов, І Франко. Називати та розкривати функції культури.
	<i>Тема 2. Типологія культури</i> Підстави типології культури: галузі культури, форми культури, види культури. Домінантна культура. Субкультура та контркультура: їх особливості, види та їх характеристика. Сільський і міський види культур, їх особливості та характеристика. Регіональна типологія культур. Характерні риси та особливості арабо-мусульманського, африканського, далекосхідного,	1	0,5	3,5	6	Аналізувати підстави типології культури: галузі культури, форми культури, види культури. Характеризувати та аналізувати різні види та форми культур. Розкривати та аналізувати характерні риси та особливості арабо-мусульманського, африканського,

індійського та латиноамериканського культурних регіонів.						далекосхідного, індійського та латиноамериканського культурних регіонів.
Тема 3. <i>Історичні типи культури</i> Особливості розвитку давніх цивілізацій Культурні особливості Сходу та Заходу. Давньосхідна модель світу. Соціокультурна типологія та історія у східному типі культури (Давній Єгипет, Месопотамія, Дворіччя, Давня Індія, Давній Китай). Західна модель світу. Греко-римська культура (Давня Греція, Давній Рим). Особливості культури Середньовіччя. Християнський тип культури. Характерні риси культурного розвитку епохи Відродження. Науково-технічний розвиток в епоху Відродження. Культура Нового часу. Особливості культури епохи Просвітництва, її науковий потенціал. Нові ідеї та їх розвиток. Культура XIX-початку XX ст. Сучасна західна культура.	2	0,5	4,5	7		Характеризувати особливості розвитку давніх цивілізацій: культурні особливості Сходу та Заходу. Характеризувати культурний розвиток Давньосхідної та Західної моделей світу. Характеризувати особливості розвитку культури епох Середньовіччя та Відродження. Надавати характеристики особливостям розвитку культури епох Нового часу та Просвітництва. Розкривати та характеризувати культурний розвиток періодів XIX-початку XX ст. та сучасної західної культури
Тема 4. <i>Генеza і сучасний стан української культури</i> Періодизація української культури та її розвиток на початкових етапах. Витоки української культури. Культура Київської Русі (IX-XI ст.) та періоду феодальної роздробленості (XII – середина XIII ст.): мальована кераміка, міфологія, язичництво, побутово-обрядова творчість, сакральна архітектура, літописання, образотворче мистецтво. Культура України у XIV – першій половині XVIII ст.: народна дума, просвітницька діяльність, українське «козацьке» бароко, іконопис, українська духовна музика, друкарство. Українське національно-культурне відродження (кінець XVIII – початок XX ст.): романтизм, модернізм, авангардизм, імпресіонізм, етнографія. Новітня українська культура (друга половина XX - початку XXI ст.): реалізм, постмодернізм, конструктивізм. Народна, елітарна та масова культура. Роль засобів масової інформації в сучасній культурі.	2	0,5	3,5	7		Характеризувати різні періоди української культури та аналізувати її розвиток на початкових етапах. Називати та надавати характеристики витоків української культури. Розкривати та аналізувати культуру Київської Русі (IX-XI ст.) та періоду феодальної роздробленості (XII-середина XIII ст.). Характеризувати культуру України у XIV – першій половині XVIII ст. Розкривати та аналізувати Українське національно-культурне відродження (кінець XVIII – початок XX ст.). Розкривати та Новітню українську культуру (друга половина XX - початку XXI ст.): реалізм, постмодернізм, конструктивізм. Розкривати та аналізувати народну, елітарну та масову культуру.

Тема 5. <i>Культурні сценарії діяльності</i> Поняття про культурний і життєвий сценарії. Культура мислення. Культура спілкування. Культура навчання. Культура праці.	1	-	3,5	6	Характеризувати поняття про культурний і життєвий сценарії. Характеризувати: культуру мислення, культуру спілкування, культуру навчання, культуру праці.
Тема 6. <i>Міжкультурна комунікація</i> Культура як сукупний спосіб життя. Міжкультурна комунікація: поняття, структура та основні риси. Культурний шок і його негативні та позитивні наслідки. Толерантність і емпатія як специфічні риси комунікативних процесів.	1	-	3,5	6	Аналізувати культуру як сукупний спосіб життя. Надавати характеристику міжкультурній комунікації: поняттю, структурі та основним рисам.
Тема 7. <i>Вербальна і невербальна комунікації</i> Вербальна комунікація. Мовна взаємодія і мовний етикет. Типи та форми міжкультурного мовного контакту. Мова як символічний код культури. Невербальна комунікація. Символіка жестів. Дім у системі цінностей і комунікативних зразків.	1	-	3,5	6,5	Аналізувати проблему вербальної комунікації. Характеризувати типи та форми міжкультурного мовного контакту. Розкривати проблему мови як символічного коду культури. Аналізувати невербальну комунікацію, символіку жестів.
Тема 8. <i>Культура та етнос</i> Етнокультурні стереотипи. «Схід» і «Захід» як соціокультурна проблема. Національний характер: американці. Національний характер: англійці. Національний характер: японці. Національний характер: китайці. Національний характер: українці.	1	-	3,5	6,5	Розкривати проблему етнокультурних стереотипів, «Сходу» і «Заходу» як соціокультурної проблеми. Характеризувати національний характер американців, англійців, японців, китайців, українців.
Розділ 2 <i>Суспільство у вимірах релігієзнавчого аналізу</i> Тема 9. <i>Релігія як предмет дослідження. Релігієзнавство як наука</i> Сутність і походження релігії. Релігія як сфера духовної культури, її елементи, структура, функції. Ранні форма релігійності та їх характеристика. Містицизм як духовно-релігійний феномен. Давні містерії і таємні спілки. Поняття «релігієзнавство», його предмет і принципи. Структура релігієзнавства. Релігійна свідомість, її особливості та структура. Релігія та нерелігійні форми суспільної свідомості. Релігійний світогляд: загальні риси та його компоненти. Релігійна діяльність та релігійні	1	0,5	3,5	6	Характеризувати сутність і походження релігії. Надавати характеристику релігії як сфери духовної культури, її елементів, структури, функцій. Розкривати поняття «релігієзнавство», його предмету і принципів. Розкривати і характеризувати структуру релігієзнавства. Характеризувати релігійну свідомість, її особливості та структуру. Розкривати вплив релігії на характер духовного типу суспільства.

організації. Вплив релігії на характер духовного типу суспільства.					
Тема 10. <i>Етнонаціональні релігії</i> Іудаїзм. Індуїзм. Конфуціанство і даосизм. Синтоїзм. Зороастризм. Джайнізм і сикхізм.	1	0,5	3,5	7	Розкривати та характеризувати: іудаїзм; індуїзм; конфуціанство і даосизм; синтоїзм; зороастризм; джайнізм і сикхізм.
Тема 11. <i>Світові релігії</i> Буддизм та його основні течії. Християнство: виникнення і загальні принципи віровчення. Православ'я: особливості віровчення, культу та організації. Католицизм: особливості догматики, культу та організації. Протестантизм: виникнення і особливості віровчення, культу та організації. Ранній протестантизм. Пізній протестантизм. Іслам: загальні принципи віровчення. Основні течії у сучасному ісламу.	2	0,5	4	7	Характеризувати буддизм та його основні течії. Характеризувати християнство: виникнення, загальні принципи віровчення та його напрямки. Характеризувати іслам: загальні принципи віровчення.
Тема 12. <i>Нетрадиційні релігії</i> Класифікація неорелігій. Церква уніфікації (об'єднання). Рух Харе Крішна. Віра багаї. Церква саєнтології. Сатанізм.	2	0,5	4	7	Класифікувати та надавати характеристику неорелігій.
Тема 13. <i>Історичні форми критичного аналізу релігії</i> Вільнодумство Стародавнього світу. Середньовічне вільнодумство. Вільнодумство епохи Відродження і ранніх буржуазних революцій. Радикальні форми вільнодумства. Французький атеїзм XVIII ст. і войовничий марксистсько-ленінський атеїзм. Природно-наукове вільнодумство. Сучасні організації вільнодумців.	2	-	3,5	7,5	Характеризувати історичні форми критичного аналізу релігії
Тема 14. <i>Історія і сучасний стан релігій в Україні</i> Релігійно-культурні зрушення на землях сучасної України у I тис. н. е. Софійний характер київського християнства. Рух за незалежну Українську церкву. Українська Греко-Католицька церква. Конституційні гарантії і правове регулювання свободи совісті в Україні.	2	-	3,5	7	Характеризувати Релігійно-культурні зрушення на землях сучасної України у I тис. н. е. Характеризувати софійний характер київського християнства. Характеризувати розвиток Української Греко-Католицької церкви. Називати конституційні гарантії свободи совісті в Україні та характеризувати

Сучасний стан релігії в Україні. Закон України «Про заборону релігійних організацій, пов'язаних з Росією» від 20.08.2024 р. <i>Розділ 3 Естетичні виміри особистості і суспільства</i> Тема 15. <i>Естетика як філософська наука</i> Формування предмета естетики і генезис естетики як філософської науки. Введення терміну «естетика». Естетичні проблеми як самостійна область теоретичних знань. Практичне значення естетичних знань. Особливості естетичної свідомості. Структура естетичної свідомості: естетичне почуття, естетичний смак, естетичний ідеал. Естетична діяльність. Мистецтво як форма естетичної діяльності. Природа у структурі естетичної діяльності. Естетичний досвід. Природа художнього образу. Естетичне втілення художнього образу. Естетичне сприйняття художнього образу. Тема 16. <i>Історія естетичної думки</i> Специфіка естетики Сходу. Особливості розвитку античної естетики. Закладання основ естетичної проблематики у творах філософів Античності. Естетичні ідеї Середньовіччя та Відродження. Самоосмислення мистецтва в основних художньо-естетичних течіях XVII-XIX ст. (бароко, класицизм, рококо, романтизм, реалізм, імпресіонізм). Еволюція художніх стилів і напрямів у період Новітнього часу. Постімпресіоністична традиція (фовізм, кубізм, футуризм, сюрреалізм, експресіонізм, абстракціонізм, поп-арт). Класична естетика. Тема 17. <i>Історія розвитку української естетичної думки</i> Естетичні ідеї Київської Русі. Формування естетичних ідей на теренах України у XIII-XVIII ст. Естетична думка в Україні у XI-на початку XX ст. Розвиток української естетики у другій половині XX ст. - першій половині XXI ст.	1 1 2	0,5 - -	3,5 3,5 3,5	6 7 7	сучасний стан релігії в Україні.. Надавати визначення поняття естетики, її предмета та естетичних проблем як самостійної області теоретичних знань. Надавати визначення поняттю свідомість. Характеризувати елементів структури естетичної свідомості. Аналізувати естетичну діяльність. Характеризувати мистецтво як форму естетичної діяльності. Характеризувати естетичний досвід. Аналізувати природу, естетичне втілення та естетичне сприйняття художнього образу Розкривати специфіку естетики Сходу. Називати, характеризувати та аналізувати особливості етапів розвитку естетики Заходу. Називати, характеризувати та аналізувати особливості етапів розвитку української естетичної думки.
--	----------------------------	------------------------------	----------------------------------	----------------------------	---

Тема 18. <i>Основні естетичні категорії як ступені духовно-практичного осягнення світу людиною</i> Естетичне як універсальна категорія естетики. «Прекрасне» як категорія естетики. Прекрасне і потворне. Естетичний зміст категорії «трагічне». Естетичний зміст категорії «комічне». Види реалізації комічного. Вияв піднесеного, героїчного та низького у мистецтві.	2	0,5	3,5	7	Називати та характеризувати основні естетичні категорії як ступені духовно-практичного осягнення світу людиною.
Тема 19. <i>Мистецтво як предмет естетичного аналізу і форма духовно-практичного ствердження людини у світі</i> Предмет мистецтва. Національне та інтернаціональне у мистецтві. Народність мистецтва. Функції мистецтва. Теорії походження мистецтва. Художня культура суспільства. Зміст та форма у мистецтві. Видова специфіка мистецтва. Особливості різних видів мистецтва.	2	-	3,5	7	Розкривати та характеризувати мистецтво як предмета естетичного аналізу і форму духовно-практичного ствердження людини у світі. Характеризувати теорії походження мистецтва Надавати характеристику видової специфіки мистецтва та особливостям різних видів мистецтва
Тема 20. <i>Художня творчість як об'єкт естетичного аналізу. Проблема художньої творчості в естетиці</i> Визначення поняття «творчість». Структурні елементи творчості та їх характеристика. Види художньої творчості. Специфіка творчого процесу. Поняття «художник». Природа творчої особистості. Поняття «задатки та «геніальність» та їх особливі риси. Рух від задатків до геніальності.	2	-	3,5	6,5	Надавати визначення поняттю творчість. Характеризувати структурні елементи творчості. Називати та характеризувати види художньої творчості.
<i>Розділ 4 Особливості функціонування моралі у суспільстві</i> Тема 21. <i>Етика як філософська наука про мораль</i> Предмет етики. Мораль як соціальний феномен. Структура і функції моралі. Загальні моральні поняття. Поняття моральної свідомості. Прикладна етика. Моральний досвід. Етика ділового спілкування. Моральний світ особистості. Моральні виміри особистості і суспільства.	2	0,5	3,5	6	Визначати поняття мораль. Називати та характеризувати елементи структури моралі та функції моралі. Розкривати та аналізувати етику ділового спілкування, моральні виміри особистості і суспільства.
Тема 22. <i>Мораль як культурно-історичний феномен</i> Виникнення мораль і	2	-	3,5	7,5	Характеризувати та аналізувати виникнення, особливості та специфіку

родоплемінні відносини. Мораль у Стародавньому світі. Мораль у феодальному світі. Мораль у буржуазному суспільстві. Мораль у XX- початку XXI ст.					розвитку моралі Сходу та Заходу.
Тема 23. <i>Історія етичних вчень</i> Етичні вчення Стародавнього світу. Етичні вчення Середньовіччя (XI-XV ст.) Етичні вчення епохи Відродження (XV-XVI ст.). Етичні вчення Нового часу та епохи Просвітництва (XVII-XIX ст.). Етичні вчення XX - початку XXI ст.	2	0,5	4	7,5	Характеризувати та аналізувати особливості та специфіку розвитку етичних вчень Сходу та Заходу.
Тема 24. <i>Етичні категорії</i> Категорії добра і зла як абсолютні координати моралі. Моральний обов'язок та совість. Моральний вчинок. Свобода та відповідальність. Честь та гідність. Моральні смисли любові. Щастя як етична категорія. Сенс життя як моральна проблема. Моральні цінності.	2	-	3,5	7	Називати та характеризувати специфіку етичних категорій.
Тема 25. <i>Морально-етичні аспекти глобальних проблем сучасності</i> Глобальні проблеми у світлі загальнолюдських моральних цінностей. Національна еліта – духовний щит на порозі глобалізації. Екологічна поведінка і культура. Повага до живого світу – основа сучасного гуманізму. Турбота про здоров'я альтернативи не має. Золоте правило моралі і сучасність. Життя є благо, вищого за яке немає. Смертна кара: етичні аргументи «проти». «За» та «проти» евтаназії.	2	-	3,5	6	Називати, характеризувати та аналізувати морально-етичних аспектів глобальних проблем сучасності.
Разом:	40	6	90	168	

2.2. Тематика практичних занять

2.2. Практичні заняття, їх зміст та обсяг

№ тем	Зміст	Обсяг занять (год.)		Назва умінь, що формуються
		Денна форма	Заочна форма	
1	2	3	4	5
1.	Розділ 1 Культурологічні дослідження розвитку суспільства			
1.1	Тема 1. Сутність культури. Культурологія як наука (2 години) Шлях людства від природного стану до культури. Культура як особлива якість людського існування. Історія становлення поняття «культура» та його сутність. Поява терміну «культурологія», її мета, методи та категоріальний апарат. Культурологічні теорії: еволюціоністська, аксіологічна, антропологічна, циклічного розвитку, теологічна, ігрова; їх представники та характеристика. Особливості культурологічних концепцій українських учених: Г. Сковорода, М. Костомаров, Г. Шевченко, М. Драгоманов, І Франко. Функції культури. Взаємозв'язок культури з різними формами суспільної свідомості: політикою, правом, мистецтвом, мораллю, філософією, наукою.	2	-	Визначати поняття культура та культурологія. Надавати характеристику культурі як особливості людського існування. Характеризувати культурологічні теорії. Визначати та аналізувати особливості культурологічних концепцій українських учених. Називати та розкривати функції культури
1.2	Тема 2. Типологія культури (2 години) Підстави типології культури: галузі культури, форми культури, види культури. Домінантна культура. Субкультура та контркультура: їх особливості, види та їх характеристика. Сільський і міський види культур, їх особливості та характеристика. Регіональна типологія культур. Характерні риси та особливості арабо-мусульманського, африканського, далекосхідного, індійського та латиноамериканського культурних регіонів.	2	-	Аналізувати підстави типології культури: галузі культури, форми культури, види культури. Характеризувати та аналізувати різні види та форми культур. Розкривати та аналізувати характерні риси та особливості різних культурних регіонів.
1.3	Тема 3. Історичні типи культури (4 години) Особливості розвитку давніх цивілізацій Культурні особливості Сходу та Заходу. Давньосхідна модель світу. Соціокультурна типологія та історія у східному типі культури (Давній Єгипет, Месопотамія, Дворіччя, Давня Індія, Давній Китай). Західна модель світу. Греко-римська культура (Давня Греція, Давній Рим). Особливості культури Середньовіччя. Християнський тип культури. Характерні риси культурного розвитку епохи Відродження. Науково-технічний розвиток в епоху	4	-	Характеризувати особливості розвитку давніх цивілізацій: культурні особливості Сходу та Заходу. Характеризувати особливості розвитку культури епох Середньовіччя та Відродження. Надавати характеристику особливостям розвитку культури епох Нового часу

1.4	Відродження. Культура Нового часу. Особливості культури епохи Просвітництва, її науковий потенціал. Нові ідеї та їх розвиток. Культура XIX-початку XX ст. Сучасна західна культура. Тема 4. Генеза і сучасний стан української культури (2 години) Періодизація української культури та її розвиток на початкових етапах. Витоки української культури. Культура Київської Русі (IX-XI ст.) та періоду феодальної роздробленості (XII – середина XIII ст.): міфологія, язичництво, побутово-обрядова творчість. Культура України у XIV – першій половині XVIII ст.: народна дума, просвітницька діяльність, друкарство. Українське національно-культурне відродження (кінець XVIII – початок XX ст.): етнографія, народні промисли, ідеал людини в українській культурі) Новітня українська культура (друга половина XX - початку XXI ст.). Народна, елітарна та масова культура. Роль засобів масової інформації в сучасній культурі.	2	-	та Просвітництва. Розкривати та характеризувати культурний розвиток періодів XIX-початку XX ст. та сучасної західної культури Характеризувати різні періоди української культури та аналізувати її розвиток на початкових етапах. Називати та надавати характеристику витоків української культури. Розкривати та аналізувати культуру Київської Русі (IX-XI ст.) та періоду феодальної роздробленості (XII – середина XIII ст.). Характеризувати культуру України у XIV – першій половині XVIII ст.
1.5	Тема 5. Культурні сценарії діяльності (1 години) 1. Поняття про культурний і життєвий сценарії. Культура спілкування. 2. Культура мислення. 3. Культура навчання. 4. Культура праці.	1	0,5	Характеризувати поняття про культурний і життєвий сценарії. Характеризувати: культуру мислення, спілкування, навчання, праці.
1.6	Тема 6. Міжкультурна комунікація (1 години) Культура як сукупний спосіб життя. Міжкультурна комунікація: поняття, структура та основні риси. Культурний шок і його негативні та позитивні наслідки. Толерантність і емпатія як специфічні риси комунікативних процесів.	1	0,5	Аналізувати культуру як сукупний спосіб життя. Надавати характеристику міжкультурній комунікації: поняттю, структурі та основним рисам.
1.7	Тема 7. Вербальна і невербальна комунікації (1 години) 1. Вербальна комунікація. Мовна взаємодія і мовний етикет. 2. Типи та форми міжкультурного мовного контакту. Мова як символічний код культури. 3. Невербальна комунікація. Символіка жестів. 4. Дім у системі цінностей і комунікативних зразків.	1	0,5	Аналізувати проблему вербальної комунікації. Характеризувати типи та форми міжкультурного мовного контакту. Розкривати проблему мови як символічного коду культури. Аналізувати невербальну комунікацію.

1.8	Тема 8. Культура та етнос (1 години) Етнокультурні стереотипи. «Схід» і «Захід» як соціокультурна проблема. Національний характер: американці. Національний характер: англійці. Національний характер: японці. Національний характер: китайці. Національний характер: українці.	1	0,5	Розкривати проблему етнокультурних стереотипів, «Сходу» і «Заходу» як соціокультурної проблеми. Характеризувати національний характер людей різних націй.
2	Розділ 2 Суспільство у вимірах релігієзнавчого аналізу			
2.9	Тема 9. Релігія як предмет дослідження. Релігієзнавство як наука (2 години) Сутність і походження релігії. Релігія як сфера духовної культури, її структура, функції. Ранні форми релігійності та їх характеристика. Містицизм як духовно-релігійний феномен. Давні містериї і таємні спілки. Поняття «релігієзнавство», його предмет і принципи. Структура релігієзнавства. Релігійна свідомість, її особливості та структура. Релігія та нерелігійні форми суспільної свідомості. Релігійний світогляд: загальні риси та його компоненти. Релігійна діяльність та релігійні організації. Вплив релігії на характер духовного типу суспільства.	2	-	Характеризувати сутність і походження релігії. Надавати характеристику релігії як сфери духовної культури, її елементів, структури, функцій. Розкривати поняття «релігієзнавство», його предмету і принципів. Розкривати і характеризувати структуру релігієзнавства. Характеризувати релігійну свідомість, її особливості та структуру.
2.10	Тема 10. Етнонаціональні релігії (2 години) Іудаїзм. Індуїзм. Джайнізм. Сикхізм. Конфуціанство і даосизм. Синтоїзм. Зороастризм.	2	-	Розкривати та характеризувати: іудаїзм; індуїзм; конфуціанство і даосизм; синтоїзм; зороастризм; джайнізм і сикхізм.
2.11	Тема 11. Світові релігії (2 години) Буддизм та його основні течії. Християнство: виникнення і загальні принципи віровчення. Православ'я: особливості віровчення, культу та організації. Католицизм: особливості догматики, культу та організації. Протестантизм: виникнення і особливості віровчення, культу та організації. Ранній протестантизм. Пізній протестантизм. Іслам: загальні принципи віровчення. Основні течії у сучасному ісламу.	2	-	Характеризувати буддизм та його основні течії. Характеризувати християнство: виникнення, загальні принципи віровчення та його напрями. Характеризувати іслам: загальні принципи віровчення.

2.12	Тема 12. Нетрадиційні релігії (2 години) Класифікація неорелігій. Церква уніфікації (об'єднання). Рух Харе Крішна. Віра багаї. Церква сасєнтології. Сатанізм.	2	-	Класифікувати та надавати характеристики неорелігій.
2.13	Тема 13. Історичні форми критичного аналізу релігії (2 години) Вільнодумство Стародавнього світу. Середньовічне вільнодумство. Вільнодумство епохи Відродження і ранніх буржуазних революцій. Радикальні форми вільнодумства. Французький атеїзм XVIII ст. і войовничий марксистсько-ленінський атеїзм. Природно-наукове вільнодумство. Сучасні організації вільнодумців.	2	0,5	Характеризувати історичні форми критичного аналізу релігії
2.14	Тема 14. Історія і сучасний стан релігій в Україні (2 години) Релігійно-культурні зрушення на землях сучасної України у I тис. н. е. Софійий характер київського християнства. Рух за незалежну Українську церкву. Українська Греко-Католицька церква. Конституційні гарантії і правове регулювання свободи совісті в Україні. Сучасний стан релігії в Україні. Закон України «Про заборону релігійних організацій, пов'язаних з Росією» від 20.08.2024 р.	2	0,5	Характеризувати Релігійно-культурні зрушення на землях сучасної України у I тис. н.е. Характеризувати софійний характер київського християнства. Називати конституційні гарантії свободи совісті в Україні.
3	Розділ 3 Естетичні виміри особистості і суспільства			
3.15	Семінарське заняття № 15 Тема 15. Естетика як філософська наука (2 години) Формування предмету естетики і генезис естетики як філософської науки. Введення терміну «естетика». Естетичні проблеми як самостійна область теоретичних знань. Практичне значення естетичних знань. Особливості естетичної свідомості. Структура естетичної свідомості: естетичне почуття, естетичний смак, естетичний ідеал. Естетична діяльність. Мистецтво як форма естетичної діяльності. Природа у структурі естетичної діяльності. Естетичний досвід. Природа художнього образу. Естетичне втілення художнього образу. Естетичне сприйняття художнього образу.	3	-	Надавати визначення поняття естетики, її предмета та естетичних проблем як самостійної області теоретичних знань. Характеризувати елементів структури естетичної свідомості. Характеризувати мистецтво як форму естетичної діяльності. Характеризувати естетичний досвід. Аналізувати природу, естетичне втілення та естетичне сприйняття художнього образу
		2		

3.16	Тема 16. Історія естетичної думки (4 години) Специфіка естетики Сходу. Особливості розвитку античної естетики. Закладання основ естетичної проблематики у творах філософів Античності. Естетичні ідеї Середньовіччя та Відродження. Самоосмислення мистецтва в основних художньо-естетичних течіях XVII-XIX ст. (бароко, класицизм, рококо, романтизм, реалізм, імпресіонізм). Еволюція художніх стилів і напрямів у період Новітнього часу. Постімпресіоністична традиція (фовізм, кубізм, футуризм, сюрреалізм, експресіонізм, абстракціонізм, поп-арт). Класична естетика.	3	0,5	Розкривати специфіку естетики Сходу. Називати, характеризувати та аналізувати особливості етапів розвитку естетики Заходу.
3.17	Тема 17. Історія розвитку української естетичної думки (2 години) Естетичні ідеї Київської Русі (IX-XI ст.) та періоду феодальної роздробленості (XII – середина XIII ст.): мальована кераміка, сакральна архітектура, літописання, образотворче мистецтво. Формування естетичних ідей на теренах України у XIV-XVIII ст. українське «козацьке» бароко, іконопис, українська духовна музика, Естетична думка в Україні у XIX- на початку XX ст. романтизм, модернізм, авангардизм, імпресіонізм. Розвиток української естетики у другій половині XX ст. - першій половині XXI ст. реалізм, постмодернізм, конструктивізм.	2	0,5	Називати, характеризувати та аналізувати особливості етапів розвитку української естетичної думки.
3.18	Тема 18. Основні естетичні категорії як ступені духовно-практичного осягнення світу людиною (2 години) Естетичне як універсальна категорія естетики. «Прекрасне» як категорія естетики. Прекрасне і потворне. Естетичний зміст категорії «трагічне». Естетичний зміст категорії «комічне». Види реалізації комічного. Вияв піднесеного, героїчного та низького у мистецтві.	2	-	Називати та характеризувати основні естетичні категорії як ступені духовно-практичного осягнення світу людиною.
3.19	Тема 19. Мистецтво як предмет естетичного аналізу і форма духовно-практичного ствердження людини у світі (2 години) Предмет мистецтва. Національне та інтернаціональне у мистецтві. Народність мистецтва. Функції мистецтва. Теорії походження мистецтва. Художня культура суспільства. Зміст та форма у мистецтві. Видова специфіка мистецтва. Особливості різних видів мистецтва.	2	0,5	Розкривати та характеризувати мистецтво як предмета естетичного аналізу і форму духовно-практичного ствердження людини у світі. Характеризувати теорії походження мистецтва. Надавати характеристику видової специфіки мистецтва.

3.20	Тема 20. Художня творчість як об'єкт естетичного аналізу. Проблема художньої творчості в естетиці (2 години) Визначення поняття «творчість». Структурні елементи творчості та їх характеристика. Види художньої творчості. Специфіка творчого процесу. Поняття «художник». Природа творчої особистості. Поняття «задатки» та «геніальність» та їх особливі риси. Рух від задатків до геніальності.	2	0,5	Надавати визначення поняттю творчість. Характеризувати структурні елементи творчості. Називати та характеризувати види художньої творчості.
4.	Розділ 4 Особливості функціонування моралі у суспільстві			
4.21	Тема 21. Етика як філософська наука про мораль (2 години) Предмет етики. Мораль як соціальний феномен. Структура і функції моралі. Загальні моральні поняття. Поняття моральної свідомості. Прикладна етика. Моральний досвід. Етика ділового спілкування. Моральний світ особистості. Моральні виміри особистості і суспільства.	2	-	Визначати поняття мораль. Називати та характеризувати елементи структури моралі та функції моралі. Розкривати та аналізувати етику ділового спілкування, моральні виміри особистості і суспільства.
4.22	Тема 22. Мораль як культурно-історичний феномен (2 години) Виникнення моралі і родоплемінні відносини. Мораль у Стародавньому світі. Мораль у феодальному світі. Мораль у буржуазному суспільстві. Мораль у XX- початку XXI ст.	2	-	Характеризувати та аналізувати виникнення, особливості та специфіку розвитку моралі Сходу та Заходу.
4.23	Тема 23. Історія етичних вчень (2 години) Етичні вчення Стародавнього світу. Етичні вчення Середньовіччя (V-XIII ст.). Етичні вчення епохи Відродження (XIV-XVI ст.). Етичні вчення Нового часу та епохи Просвітництва (XVII-XIX ст.). Етичні вчення XX- початку XXI ст.	2	-	Характеризувати та аналізувати особливості та специфіку розвитку етичних вчень Сходу та Заходу.
4.24	Тема 24. Етичні категорії (2 години) Категорії добра і зла як абсолютні координати моралі. Моральний обов'язок та совість. Моральний вчинок. Свобода та відповідальність. Честь та гідність. Моральні смисли любові. Щастя як етична категорія. Сенс життя як моральна проблема. Моральні цінності.	2	0,5	Називати та характеризувати специфіку етичних категорій.

4.25	Тема 25. Морально-етичні аспекти глобальних проблем сучасності (2 години) Глобальні проблеми у світлі загальнолюдських моральних цінностей. Національна еліта – духовний щит на порозі глобалізації. Екологічна поведінка і культура. Повага до живого світу – основа сучасного гуманізму. Турбота про здоров'я альтернативи не має. Золоте правило моралі і сучасність. Життя є благо, вищого за яке немає. Смертна кара: етичні аргументи «проти». «За» та «проти» евтаназії. Разом:	2 50	0,5 6	Називати, характеризувати та аналізувати морально-етичних аспектів глобальних проблем сучасності..
------	--	----------------------------------	-----------------------------------	---

3. Питання для самоперевірки

№ з/п	Найменування
1	2
	Розділ 1 Культурологічні дослідження розвитку суспільства Культура як особлива якість людського існування. Історія становлення поняття «культура» та його сутність. Поява терміну «культурологія», її мета, методи та категоріальний апарат. Культурологічні школи: суспільно-історична, натуралістична, соціологічна, символічна; їх представники та характеристика. Культурологічні теорії: еволюціоністська, аксіологічна, антропологічна, циклічного розвитку, теологічна, ігрова; їх представники та характеристика. Особливості культурологічних концепцій українських учених: Г. Сковорода, М. Костомаров, Г. Шевченко, М. Драгоманов, І Франко. Функції культури. Взаємозв'язок культури з різними формами суспільної свідомості: політикою, правом, мистецтвом, мораллю, філософією, наукою. Підстави типології культури: галузі культури, форми культури, види культури. Домінантна культура. Субкультура та контркультура: їх особливості, види та характеристика. Сільський і міський види культур, їх особливості та характеристика. Регіональна типологія культур. Характерні риси та особливості арабомусульманського, африканського, далекосхідного, індійського та латиноамериканського культурних регіонів. Особливості розвитку давніх цивілізацій та культурні особливості Сходу та Заходу. Давньосхідна модель світу. Соціокультурна типологія та історія у східному типі культури (Давній Єгипет, Месопотамія, Дворіччя, Давня Індія, Давній Китай). Західна модель світу. Греко-римська культура (Давня Греція, Давній Рим). Особливості культури Середньовіччя. Християнський тип культури. Характерні риси культурного розвитку епохи Відродження. Науково-технічний розвиток в епоху Відродження. Культура Нового часу, її особливості та представники. Особливості культури епохи Просвітництва, її науковий потенціал. Нові ідеї та їх розвиток. Культура XIX-початку XX ст., її особливості та представники. Сучасна західна культура, її особливості та представники. Періодизація української культури та її розвиток на початкових етапах. Витоки української культури. Культура Київської Русі (IX-XI ст.) та періоду феодальної роздробленості (XII – середина XIII ст.): мальована кераміка, міфологія, язичництво, побутово-обрядова творчість, сакральна архітектура, літописання, образотворче мистецтво. Культура України у XIV – першій половині XVIII ст.: народна дума, просвітницька діяльність, українське «козацьке» бароко, іконопис, українська духовна музика, друкарство.

- Українське національно-культурне відродження (кінець XVIII – початок XX ст.): романтизм, модернізм, авангардизм, імпресіонізм, етнографія.
- Новітня українська культура (друга половина XX - початку XXI ст.): реалізм, постмодернізм, конструктивізм.
- Народна, елітарна та масова культура. Роль засобів масової інформації у сучасній культурі.
- Поняття про культурний і життєвий сценарії. Культура як сукупний спосіб життя.
- Культура мислення. Дім у системі цінностей і комунікативних зразків.
- Культура спілкування.
- Культура навчання.
- Культура праці.
- Міжкультурна комунікація: поняття, структура та основні риси.
- Культурний шок і його негативні та позитивні наслідки.
- Толерантність і емпатія як специфічні риси комунікативних процесів.
- Вербальна комунікація. Мовна взаємодія і мовний етикет.
- Типи та форми міжкультурного мовного контакту. Мова як символічний код культури.
- Невербальна комунікація. Символіка жестів.
- Етнокультурні стереотипи. «Схід» і «Захід» як соціокультурна проблема.
- Національний характер: американці, англійці, японці, китайці, українці.

Розділ 2

Суспільство у вимірах релігієзнавчого аналізу

- Сутність і походження релігії. Релігія як сфера духовної культури, її структура і функції.
- Ранні форми релігійності та їх характеристика.
- Містицизм як духовно-релігійний феномен. Давні містерії і таємні спілки.
- Поняття «релігієзнавство», його предмет і принципи.
- Структура релігієзнавства та її характеристика.
- Релігійна свідомість, її особливості та структура.
- Релігія та нерелігійні форми суспільної свідомості.
- Релігійний світогляд: загальні риси та його компоненти.
- Релігійна діяльність та релігійні організації. Вплив релігії на характер духовного типу суспільства.
- Іудаїзм.
- Індуїзм.
- Конфуціанство і даосизм.
- Синтоїзм.
- Зороастризм.
- Джайнізм і сикхізм.
- Буддизм та його основні течії.
- Християнство: виникнення і загальні принципи віровчення.
- Православ'я: особливості віровчення, культу та організації.
- Католицизм: особливості догматики, культу та організації.
- Протестантизм: виникнення і особливості віровчення, культу та організації.
- Ранній протестантизм. Пізній протестантизм.

.Іслам: загальні принципи віровчення. Основні течії у сучасному ісламу.
 Класифікація неорелігій та їх характеристика.
 Церква уніфікації (об'єднання).
 Рух Харе Крішна.
 Віра багаї.
 Церква саєнтології.
 Сатанізм.
 Вільнодумство Стародавнього світу.
 Середньовічне вільнодумство.
 Вільнодумство епохи Відродження і ранніх буржуазних революцій.
 Радикальні форми вільнодумства. Французький атеїзм XVIII ст. і войовничий марксистсько-ленінський атеїзм.
 Природно-наукове вільнодумство.
 Сучасні організації вільнодумців.
 Релігійно-культурні зрушення на землях сучасної України у I тис. н. е.
 Софійний характер київського християнства.
 Рух за незалежну Українську церкву. Українська Греко-Католицька церква.
 Конституційні гарантії і правове регулювання свободи совісті в Україні.
 Сучасний стан релігії в Україні. Закон України «Про заборону релігійних організацій, пов'язаних з Росією» від 20.08.2024 р.

Розділ 3

Естетичні виміри особистості і суспільства

Формування предмету естетики і генезис естетики як філософської науки.
 Введення терміну «естетика». Естетичні проблеми як самостійна область теоретичних знань. Практичне значення естетичних знань.
 Особливості естетичної свідомості. Структура естетичної свідомості: естетичне почуття, естетичний смак, естетичний ідеал.
 Естетична діяльність. Мистецтво як форма естетичної діяльності. Природа у структурі естетичної діяльності. Естетичний досвід.
 Природа художнього образу. Естетичне втілення художнього образу.
 Естетичне сприйняття художнього образу.
 Специфіка естетики Сходу. Особливості розвитку античної естетики.
 Закладання основ естетичної проблематики у творах філософів Античності.
 Естетичні ідеї Середньовіччя та Відродження.
 Самоосмислення мистецтва в основних художньо-естетичних течіях XVII-XIX ст. (бароко, класицизм, рококо, романтизм, реалізм, імпресіонізм).
 Еволюція художніх стилів і напрямів у період Новітнього часу.
 Постімпресіоністична традиція (фовізм, кубізм, футуризм, сюрреалізм, експресіонізм, абстракціонізм, поп-арт).
 Класична естетика, її особливості та представники.
 Естетичні ідеї Київської Русі.
 Формування естетичних ідей на теренах України у XIII-XVIII ст.
 Естетична думка в Україні у XIX- на початку XX ст.
 Розвиток української естетики у другій половині XX ст. - першій половині XXI ст.
 Естетичне як універсальна категорія естетики.

«Прекрасне» як категорія естетики. Прекрасне і потворне.
 Естетичний зміст категорії «трагічне».
 Естетичний зміст категорії «комічне». Види реалізації комічного.
 Вияв піднесеного, героїчного та низького у мистецтві.
 Предмет мистецтва. Національне та інтернаціональне у мистецтві. Народність мистецтва. Функції мистецтва.
 Теорії походження мистецтва.
 Художня культура суспільства. Зміст та форма у мистецтві.
 Видова специфіка мистецтва. Особливості різних видів мистецтва.
 Визначення поняття «творчість». Структурні елементи творчості та їх характеристика.
 Види художньої творчості. Специфіка творчого процесу.
 Поняття «художник». Природа творчої особистості.
 Поняття «задатки та «геніальність» та їх особливі риси. Рух від задатків до геніальності.

Розділ 4

Особливості функціонування моралі у суспільстві

Предмет етики. Мораль як соціальний феномен. Структура і функції моралі.
 Загальні моральні поняття. Поняття моральної свідомості.
 Прикладна етика. Моральний досвід. Етика ділового спілкування.
 Моральний світ особистості. Моральні виміри особистості і суспільства.
 Виникнення моралі і родоплемінні відносини.
 Мораль у Стародавньому світі.
 Мораль у феодальному світі.
 Мораль у буржуазному суспільстві.
 Мораль у XX - початку XXI ст.
 Етичні вчення Стародавнього світу.
 Етичні вчення Середньовіччя (XI-XV ст.) Етичні вчення епохи Відродження (XV-XVI ст.).
 Етичні вчення Нового часу та епохи Просвітництва (XVII-XIX ст.).
 Етичні вчення XX - початку XXI ст.
 Категорії добра і зла як абсолютні координати моралі.
 Моральний обов'язок та совість. Моральний вчинок.
 Свобода та відповідальність.
 Честь та гідність.
 Моральні смисли любові.
 Щастя як етична категорія.
 Сенса життя як моральна проблема. Моральні цінності.
 Глобальні проблеми у світлі загальнолюдських моральних цінностей.
 Національна еліта – духовний щит на порозі глобалізації.
 Екологічна поведінка і культура. Повага до живого світу – основа сучасного гуманізму.
 Турбота про здоров'я альтернативи не має. Життя є благо, вищого за яке немає.
 Золоте правило моралі і сучасність. Смертна кара: етичні аргументи «проти». «За» та «проти» евтаназії.

2.4. Навчальна література

Розділ 1

Культурологічні дослідження розвитку суспільства

1. Бокань В.А. Культурологія: Навч. посіб. – К., 2000.
2. Греченко В.А., Чорній І.В., Кушнерук В.А., Режко В.А. Історія світової та української культури. – К., 2002.
3. Історія світової культури. Культурні регіони / Л.Т. Левчук, В.С. Грищенко, В.В. Єфіменко та ін. – К., 1994.
4. Історія української та зарубіжної культури / За ред. С.М. Клапчука, В.Ф. Остафійчука. – К., 1999.
5. Історія світової культури: навч. посіб./ кер. Авт. кол. Л.Т. Левчук. – К., 1991.
6. Кордон М.В. Українська та зарубіжна культура: Курс лекцій. – К., 2002.
7. Кормич Л.І., Багацький В.В. Культурологія (історія і теорія світової культури ХХ ст.): Навчальний посібник. – Харків, 2002.
8. Культура ХІХ-початку ХХ сторіччя // Теорія та історія світової і вітчизняної культури. – К., 1993.
9. Культурологія: українська та зарубіжна культура: Навч. посіб. / Закович М.М. – К., 2004.
10. Культурологія: Курс лекцій / Під ред. А. Баканурського та ін. – К., 2004.
11. Культурологія / Під ред. проф. В. Пічі. – Львів, 2003.
12. Культурологія: теорія та історія культури: Навч. посіб / За ред. І. Тюрменко, О Горбула. – К., 2004.
13. Лекції з історії світової та вітчизняної культури / За ред. А.В. Яртіся, С.М. Шендрика, С.О. Черепанової. – Львів, 1994.
14. Лобас В. Українська і зарубіжна культура. – К., 2000.
15. Лосєв І.В. Історія і теорія світової культури: Європейський контекст– К., 1995.
16. Меднікова Г.С. Українська та зарубіжна культура ХХ ст.: Навч. посіб. – К., 2002.
17. Піча В.М. Культурологія. – Львів, 2003.
18. Подольська С. та ін. Культурологія: Навч. посіб. – К., 2003.
19. Полікарпов В.С. Лекції з історії світової культури: Навч. посіб. – К., 2002.
20. Теорія та історія світової та вітчизняної культури: Курс лекцій / А.К. Бичко, Б.Г. Бичко, Н.О. Бондарь та ін. – К., 1993.
21. Теорія та історія світової та вітчизняної культури: підручник / Н.Я. Горбач, С.Д. Гелей, З.П. Росінська та ін. – Львів, 1992.
22. Українська та зарубіжна культура / За ред. М.М. Заковича. – К., 2001.
23. Українська та зарубіжна культура / За ред. М.М. Заковича. – К., 2001.
24. Українська та зарубіжна культура. Навч. посібник / За ред. М.М. Заковича. – К., 2006.
25. Шевнюк О. Культурологія. – К., 2004.
26. Шевнюк О.Л. Українська та зарубіжна культура: Навч. посіб. – К., 2002.

Розділ 2

Суспільство у вимірах релігієзнавчого аналізу

Законодавчі документи:

1. Конституція України (із змінами) [Електронний ресурс] : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/page4>
2. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс] : Закон України від 05 вересня 2017 р. № 2145-VIII (із змінами). – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
3. Закон України «Про заборону релігійних організацій, пов'язаних з Росією» від 20.08.2024 р.
4. Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації» [Електронний ресурс] від № 988-XII від 23.04.91, (із змінами). – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/987-12#Text>

Література

1. Академічне релігієзнавство. Підручник. За наук. ред. професора А. Колодного. – К.: Світ Знань, 2000.- 862 с.
2. Алексієвич Л. Релігії балтів і давніх слов'ян: Текст лекцій / Терноп. Держ. Пед. ун-т ім. В. Гнатюка. – Тернопіль: Літопис, 2003. – 30 с.
3. Борисова З.О. Основи релігієзнавства: Навчально-методичний посібник. – Київ: Центр навчальної літератури. 2006. – 288 с.
4. Грушевський М.С. З історії релігійної думки на Україні. – К., 1999.
5. Дарманський П.Ф. Земні джерела «Святого письма». – К., 1985.
6. Історія релігій в Україні / За ред. А.М. Колодного та П.Л. Яроцького. – К., 1999.
7. Калінін Ю.А. Релігієзнавство: Курс лекцій. – К., ВІ-ПОЛ, 1996.
8. Калінін Ю.А., Харьковщенко Є.А. Релігієзнавство. - К., 1997.
9. Ковальчук А.С. Географія релігій в Україні: Монограф. – Л., 2003.- 308 с.
10. Лубський В.І., Лубська М.В. Історія релігій. Підручник. – К., 2004.
11. Лубський В.І. Релігієзнавство. – К., 1997.
12. Мокрий В. Церква в житті українців. – Львів: Просвіта, 1993.
13. Нетрадиційні релігійні та містичні культи України: Навч. посіб. / В.М. Петрик, С.В. Сьомін, Є.В. Ліхтенштейн, В.В. Гринько, В.В. Остроухов. – К.: Росава, 2003. – 336 с.
14. Нові релігійні течії та організації в Україні (Упор. Л. Філіппович). – К., 1997.
15. Новітні релігійні течії і рухи в Україні. – К., 1997.
16. Огієнко І.І. Українська церква: У 2-х т. – К., 1993.
17. Основи релігієзнавства: Навч. посібник / О.П. Тарасова, О.О. Петуніна, А.В. Голозубов, С.Л. Євсєєв, Л.С. Кукушкін, Є.І. Юнусова, В.Г. Буряк / Нац. Техн. Ун-т «Харк. Політех.ін-т». – Х., 2003. – 231 с.

18. Перевезій В. Суспільне служіння Української греко-католицької церкви в умовах становлення української державності кінця ХХ ст. // Наук. зап. Ін-ту політ. і етнонац. Досліджень. – 2002. – Вип. 21. – С. 275-281.
19. Пащенко В. Православ'я в новітній історії України. – Полтава, 1997.
20. Пащенко В. Православ'я в Україні. – Полтава, 1995.
21. Подольська Є.А., Садовніков О.К. Релігієзнавство. – Харків: Золоті сторінки. 2002.
22. Релігія і церква років незалежності України / За ред. Колодного. – Київ – Дрогобич, 2003.
23. Релігієзнавство. – К.: Академія, 2000.
24. Релігієзнавство: Навч. посібник / За ред. С.А. Бублика. – К., 2001.
25. Релігієзнавство: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 272 с.
26. Релігієзнавство: Підручник / За ред. М.М. Заковича. – К., 2000.
27. Релігієзнавство / За ред. М. Ф. Рибачука. – К., 1997.
28. Релігієзнавство: Підручник / За ред. В.І. Лубського, В.І. Теремка. – К., 2000.
29. Релігієзнавчий словник / Під ред. А. Колодного, Б. Лобовика. – К.: Четверта хвиля, 1996.
30. Семеній О.М. та ін. Релігієзнавство: Курс лекцій. – Тернопіль, 1999. – 76 с.
31. Стоколос Н. Уроки трагічної історії церковно-релігійного життя в Україні // Укр. релігієзнавство. – 2002.- № 22. С.84-94.
32. Ульяновський В. Церква в Українській державі, 1917-1920 рр. (доба Української Центральної Ради): Навчальний посібник. – К.: Либідь, 1997. – С. 186.
33. Харьковщенко Є.А. Релігієзнавство: Підручник. – Київ: Наукова думка, 2007.
34. Харишин М., Мордвінцев В. Російське самодержавство та Київська митрополича кафедра або Як Українська Православна Церква позбулася автокефалії. – Братство УАПЦ «Світло для світу», 1999. – 331 с.
35. Християнство в Україні на межі третього тисячоліття: Зб. Наук. праць. – Івано-Франківськ: Плай, 2002. – 434 с.
36. Шевченко В.М. Словник-довідник з релігієзнавства. – К.: Наук. думка. 2004. – 560 с.
37. Шугальова І.М., Ігнатуша О.М. Зміни організаційного устрою Російської православної церкви на Лівобережній і Південно-східній Україні протягом ХVІІІ - поч. ХХ ст. // Історія України. Маловідомі імена, події, факти: Зб. ст. – 2001. – Вип. 16, - С.21-27.
38. Филипович Л.І. Етнологія релігії. – К., 2000.
39. Филипович Л.І. Нові релігії в Україні: поява, типологія, перспективи Релігійна свобода: історичне підґрунтя, правові основи і реалії сьогодення. – К., 1998. – С. 92-110.

Розділ 3
Естетичні виміри особистості і суспільства

1. Асеев Ю.С. Джерела мистецтва Київської Русі. – К.: 1980.
2. Бажан М.П. Маловідомі мистецькі сторінки / М.П. Бажан. – К.: Криниця, 2014. – 816 с.
3. Білецький П.О. Українське мистецтво другої половини XVII-XVIII ст. - К., 1981.
4. Боровський Я.С. Світогляд давніх киян. – К., 1992.
5. Бушман О. І. Естетика: навчальний посібник. - Суми, Видавництво Сум ДУ, 2005. - 141 с.
6. Василенко Г.К. Велика Скіфія. – К., 1991.
7. Естетика: Навч. посіб. / М.П. Колесніков, В.О. Лозовий та ін.; За заг. ред В.О. Лозового. – К., 2003.
8. Естетика: Підручник / Л.Т. Левчук, О.В. Панченко, О.І. Оніщенко, Д.Ю. Кучерук; За заг. Ред. Л.Т. Левчук. - – 2-ге вид., доповн. і перероб. – К., 2005.
9. Жаборюк А.А. Український живопис останньої третини XIX – початку XX ст. - К. - Одеса, 1990.
10. Жолтовський П.М. Художнє життя на Україні в XVI-XVIII ст. – К., 1983.
11. Каменський А.Г. Основи естетики. – Тернопіль, 2004.
12. Лавриненко Ю. Розстріляне Відродження. – Мюнхен, 1959.
13. Левчук Л. Західноєвропейська естетика XX ст.
14. Левчук Л. Естетика: Навч. посіб. – К., 2000.
15. Левчук Л.Т., Оніщенко О.І. Основи естетики: Навч. посіб. – К., 2005.
16. Макаров А.М. Світло українського бароко. – К., 1994.
17. Овсійчук В.А. Майстри українського бароко. – К., 1991.
18. Огієнко І. Історія українського друкарства.- К., 1994.
19. Роменець В.А. Психологія творчості. – К., 2002.
20. Степовик Д.В. Українське мистецтво першої половини XIX ст. – К., 1982.
21. Українське бароко та європейський контекст. Архітектура, образотворче мистецтво, театр і музика.- К., 1991.
22. Пастир І.В. Художньо-творче становлення фахівця засобами образотворчого мистецтва: теорія і практика [монографія] /І.В. Пастир.– Ізмаїл. 2011.– 256 с.
23. Ткачук О.В. Психологія художніх здатностей : [монографія] / О.В. Ткачук. – Одеса : видавець Букаєв В.В., 2012. – 372 с.
24. Фарінья К. Розвиток культурних та креативних індустрій в Україні / дослідження підготовлене за підтримки Програми ЄС та Східного партнерства «Культура і креативність» // [Електронний ресурс] – Режим доступу:https://www.culturepartnership.eu/upload/editor/2017/Research/Creative%20Industries%20Report%20for%20Ukraine_UA.pdf

Розділ 4

Особливості функціонування моралі у суспільстві

1. Етика: Навч. посіб. / За ред. В.О. Лозового. – К.: Юрінком Інтер, 2002.
2. Етика ділового спілкування. Курс лекцій. / Т.К. Чмут, Г.Л. Чайка, М.П. Лукашевич, І.Б. Осечинська. – К.: Вид. МАУП. 1999. – 208 с.
3. Етика: Навч. посібник / Т. Г. Аболіна, В. В. Єфименко, О. М. Лінчук та ін. - К.: Либідь, 1992. - 328 с.
4. Зусін В. Я. Етика та етикет ділового спілкування: Навчальний посібник: 2-е вид., перероб. і доп. - К.: Центр навчальної літератури, 2005. - 234 с.
5. Малахов В. А. Етика: Курс лекцій: Навч. посібник. - К.: Либідь, 1996. - 304 с.
6. Малахов В.А. Етика: Навч. посіб. – К.: Либідь, 2001.
7. Мовчан В. С. Етика. Навчальний посібник. – К. : Знання, 2007. – 483 с.
8. Палеха Ю. І. Етика ділових відносин: Навч. посіб. - К.: Кондор, 2008. - 356 с.
9. Палеха Ю. І. Ділова етика: Навч. посібник. - К: Вид-во Європ. ун-ту, 2002. - 180 с.

Допоміжна

1. Полікарпов В.С. Лекції з історії світової культури: Навч. посіб. – К., 2002.
2. Українська та зарубіжна культура / За ред. М.М. Заковича. – К., 2001.
3. Українська та зарубіжна культура / За ред. М.М. Заковича. – К., 2001.
4. Українська та зарубіжна культура Навч. посібник /За ред. М.М. Заковича. – К., 2006.
5. Шевнюк О. Культурологія. – К., 2004.
6. Шевнюк О.Л. Українська та зарубіжна культура: Навч. посіб. – К., 2002.
7. Роменець В.А. Психологія творчості. – К., 2002.
8. Християнство в Україні на межі третього тисячоліття: Зб. Наук. праць. – Івано-Франківськ: Плай, 2002. – 434 с.
9. Шевченко В.М. Словник-довідник з релігієзнавства. – К.: Наук. думка. 2004. – 560 с.
10. Шугальова І.М., Ігнатуша О.М. Зміни організаційного устрою Російської православної церкви на Лівобережній і Південно-східній Україні протягом XVIII - поч. XX ст. // Історія України. Маловідомі імена, події, факти: Зб. ст. – 2001. – Вип. 16. - С.21-27.
11. Филипович Л.І. Етнологія релігії. – К., 2000.

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Сайт дистанційної освіти Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна Бахмутського навчально-наукового професійно-педагогічного інституту (сторінка дисципліни в системі дистанційної освіти): <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=10195>
2. <https://politkaf.kpnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/04/relihiieznastvo.pdf>
3. https://shron1.chtyvo.org.ua/Levchuk_Larysa/Estetyka.pdf<http://radnuk.info/pidrychnu ku/pravoznavstvo/485-2010-11-14-12-05-24/9246-2010-11-14-14-32-12.html> (посібники, підручники)
4. <http://dspace.zsmu.edu.ua/bitstream/123456789/10222/1/%D0%9D%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%95%D0%95%2028.01.2019.pdf>
5. https://fpk.in.ua/images/biblioteka/3bac_pravo/panchenkoEtyka-ta-estetyka.pdf

3. ВИДИ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

3.1. Види організації самостійної роботи у процесі проведення очних занять

3.1.1. Лекційні заняття

Однією з форм організації самостійної роботи, що присутня безпосередньо на лекції, є конспектування. Гарний конспект лекції – показник активної роботи студента на лекції, уміння творчо сприймати ним зміст програмного матеріалу. Змістовне конспектування мотивує необхідність глибокого вивчення навчальної літератури, дозволяє зробити самостійну роботу цілеспрямованою.

Оскільки конспектування дається студентам на початковому етапі з труднощами, педагоги приділяють особливу увагу підготовці і проведенню лекції. Спочатку лекції можуть викладатися в більш повільному темпі, щоб студенти законспектували весь зміст, на наступному етапі вони конспектують лекції, опускаючи другорядні питання. Далі вони будуть вчитися поділяти лекції на розділи та давати їм тематичні заголовки. Подальше вдосконалення ґрунтується на навчанні конспектуванню змісту лекції напам'ять, тобто тільки після її прослуховування. На практичному занятті обговорюються записи студентів, викладач звертає увагу на ті важливі проблеми, що їх слід було відбити, які скорочення можна було б використати, як повинна виглядати зовнішня сторона записів, знайомить з основними вимогами до конспекту лекції:

1. Матеріали повинні бути розташовані у зручному для використання порядку.

2. Конспект не повинен представляти лише виписки з відомих і доступних книг.

3. У конспекті лекції необхідно зафіксувати основне положення з теми. Необхідно передбачити майбутню потребу студентів у відомостях, викладених у конспекті.

4. Конспект повинен представляти запис логічних зв'язків між поняттями, судженнями й іншими відомостями.

5. Ілюстрації конспекту повинні служити кращому сприйняттю інформації, розширювати її обсяг.

6. Конспект може бути поданий тезами лекцій, тобто її основними положеннями. Логіка розташування тез визначається основною ідеєю теми лекції.

7. Текст лекції можна зробити зручним для читання за допомогою різних виділень логічних зв'язків окремих положень.

8. Конспект лекції значно виграє, якщо буде супроводжуватися таблицею, схемою логічних зв'язків, опорними сигналами тощо.

Під час практичних робіт студенти розробляють та подають на обговорення опорний конспект лекції. Конспект лекції дає тільки основну частину інформації в її логічному зв'язку. Для успішної самостійної роботи

цього мало. Розширити інформаційну насиченість можна такими додатковими джерелами – довідково-методичні видання, що містять короткі, найважливіші відомості, необхідні для виконання завдань, вирішення педагогічних завдань, інструктивні матеріали з теми.

Полегшенню сприйняття та конспектування навчального матеріалу з дисципліни «Соціально-гуманітарні дослідження розвитку суспільства» сприяють конспекти лекцій з дисципліни, що надають можливість попереднього ознайомлення з навчальним матеріалом лекції.

Конспектування вибудовуються на основі так званого *комбінованого конспекту*, який поєднує наступні його види: тезисний, схемо-конспект, конспект-таблиця, складний план-конспект та інші.

- *тезовий конспект* вимагає виділення головних положень, найважливіших ключових ідей, означень, фактів, прикладів. Виділений навчальний матеріал систематизується й структурується у відповідності до плану лекції;

- *схемо-конспект* найкраще використовувати при вивченні матеріалу, що містить глибинні та логічні внутрішні зв'язки, які можна чітко прослідкувати, накресливши схему. Для складання схемо-конспекту слід вибрати найголовніше: сутність понять, означень, положень теорій, висловити їх дуже стисло, кількома словами, або виразити через умовні символи, знаки. Для відображення понять, зв'язків можна використовувати різні позначення, колір, стрілки, геометричні фігури тощо. Позитивними сторонами цього виду конспекту є його оперативне читання, виразність, невеликий обсяг.

- *конспект-таблиця* використовується у тих випадках, коли наукові поняття, факти характеризуються спорідненими або відмінними параметрами, які можна порівняти, систематизувати й узагальнити в таблиці. За допомогою конспекту-таблиці можна відобразити значний обсяг навчального матеріалу, використовуючи незначні енергетичні, часові та матеріальні ресурси.

- *складний план-конспект* має переваги у тому, що він досить повно й послідовно структурує всю навчальну інформацію за певною темою. За таким конспектом легко будувати усні відповіді.

З метою активізації розумової діяльності та перевірки знань студентів, необхідних для розкриття нового матеріалу на початку лекції проводиться стисле опитування (5-7 хвилин).

Наприкінці лекції (за 5-6 хвилин до закінчення лекції) кожний студент отримує опитувальний лист, в якому подано перелік елементарних питань з матеріалу лекції. Після заповнення опитувальних листів вони повертаються викладачеві. На початку чергової лекції викладач інформує студентів про результати опитування. Оцінюється самостійна робота кількома балами у відповідності до затвердженого плану-графіку на період вивчення дисципліни. Результати опитування також використовуються викладачем для оперативного реагування на стан самостійної роботи. Частота видачі опитувальних листів варіюється викладачем.

3.1.2. Приклад опитувальних листів

Опитувальний лист № 1.

Кафедра освітніх технологій та охорони праці
Дисципліна «Соціально-гуманітарні дослідження розвитку суспільства»

Розділ 1

Культурологічні дослідження розвитку суспільства

Тема 3. «Історичні типи культури»

1. Назвіть культурні особливості Сходу та Заходу.
2. Проаналізуйте особливості культури періодів Середньовіччя та Відродження.
3. Надайте порівняльну характеристику культурного розвитку епох Просвітництва та Нового часу.
4. Охарактеризуйте сучасну західну культуру.

Студент групи БД-К23 Іваненко С. І. Дата 25. 11. 24.
(вказується група, ПІБ студента)

Опитувальний лист № 2.

Розділ 2 Суспільство у вимірах релігієзнавчого аналізу

Тема 9. Релігія як предмет дослідження. Релігієзнавство як наука

Приклад картки тестових питань:

Карта тестового контролю № питання	Завдання (питання)	Відповіді	Коди відповідей
1	Основою релігії є:	1. священні книги; 2. організація; 3. віра; 4. культ.	
2	Тварини, яких первісні люди вважали своїми надприродними родичами, мали назву:	1. душами; 2. фетишами; 3. духами; 4. тотемами.	
3	Віра у надприродну спорідненість людських колективів з певними видами тварин, має назву:	1. шиманізм; 2. тотемізм; 3. магія; 4. фетишизм.	
4	Матеріальні об'єкти, яким віруючі приписують надприродні властивості мають назву:	1. тотем; 2. духи; 3. табу; 4. фетиші.	

Студент групи БД-Е23 Петренко В.О. Дата 24. 11. 24.
(вказується група, ПІБ студента)

Моніторинг засвоєння теоретичних знань, отриманих на лекції та в результаті виконання індивідуального завдання (написання реферату), систематично проводиться й за іншими формами: тестування та опитування студентів під час практичних робіт; іспиту з дисципліни «Соціально-гуманітарні дослідження розвитку суспільства».

3.1.3. Практичні заняття

При проведенні практичних занять досягаються високі результати, як правило, при максимальній індивідуалізації завдань або робіт, що виконуються.

У цій галузі накопичений великий досвід, освоєння якого дозволить суттєво підвищити рівень самостійності при виконанні практичних занять, як з точки зору якості, так і отримання вельми важливих професійних навиків та умінь.

В процесі лекційних, практичних занять велику користь для удосконалення організації самостійної роботи приносить участь студентів у контрольних заходах, особливо, атестаційних контролях.

Успішність навчальної діяльності на практичних заняттях багато у чому залежить від результатів самостійної пізнавальної роботи студентів, їх творчого підходу до вивчення теоретичних та практичних аспектів теми, сформованості загальнонавчальних навичок (підбирати, методично правильно опрацьовувати навчальну та науково-навчальну літературу, інші джерела знань, швидко читати, виділяти головне, коротко та швидко конспектувати, тримати у полі зору значні обсяги інформації), а також загальнотеоретичних умінь (аналізувати, класифікувати і систематизувати інформацію, робити висновки, надавати порівняльні характеристики, висловлювати власне відношення до питання, розв'язувати педагогічні завдання тощо).

Основні характеристики щодо здійснення практичних занять, що допоможуть студентам у підготовці до них та організації з цією метою самостійної навчальної діяльності, надані у наступній таблиці 3.1.3

	Тема	Мета	Короткий зміст	Обсяг самостійної роботи (год.)		Особливості виконання
				ДФН	ЗФН	
1	2	3	4	5	6	7
1	Розділ 1 Культурологічні дослідження розвитку суспільства. Тема 1. Сутність культури. Культурологія як наука	Ознайомлення з поняттями культури, культурології та історії їх становлення. Ознайомлення з предметом і об'єктом культурології. Ознайомлення з культурологічними теоріями. Розкриття систем, методів і розділів філософії. Ознайомлення з особливостями культурологічних концепцій українських учених. Розкриття функцій культурології.	Шлях людства від природного стану до культури. Культура як особлива якість людського існування. Історія становлення поняття «культура» та його сутність. Поява терміну «культурологія», її мета, методи та категоріальний апарат. Культурологічні теорії: еволюціоністська, аксіологічна, антропологічна, циклічного розвитку, теологічна, ігрова; їх представники та характеристика. Особливості культурологічних концепцій українських учених: Г. Сковорода, М. Костомаров, Г. Шевченко, М. Драгоманов, І Франко. Функції культури. Взаємозв'язок культури з різними формами суспільної свідомості: політикою, правом, мистецтвом, мораллю, філософією, наукою.	3,5	6	<i>Завдання 1.</i> План виконання: 1. Ознайомитися з поняттями культури, культурології та історії їх становлення. <i>Завдання 2.</i> План виконання: 1. Розкрити культурологічні теорії. <i>Завдання 3.</i> План виконання: 1. Проаналізувати особливості культурологічних концепцій українських учених. <i>Завдання 4.</i> План виконання: 1. Розкрити функції культурології.
2	Тема 2. Типологія культури	Ознайомлення з підставами типології культури. Ознайомлення з предметом і об'єктом культурології. Ознайомлення з домінантною культурою, субкультурою і	Підстави типології культури: галузі культури, форми культури, види культури. Домінантна культура. Субкультура та контркультура: їх особливості,	3,5	6	<i>Завдання 1.</i> План виконання: 1. Ознайомитися з підставами типології культури. 2. Ознайомитися з предметом і об'єктом культурології.

		контркультурою, їх особливостями та видами. Ознайомлення з сільською і міською видами культур та їх особливостями. Ознайомлення з регіональною типологією культур: характерними рисами та особливостями	види та їх характеристика. Сільський і міський види культур, їх особливості та характеристика. Регіональна типологія культур. Характерні риси та особливості арабо-мусульманського, африканського, далекосхідного, індійського та латиноамериканського культурних регіонів.			Завдання 2. План виконання: 1. Ознайомитися з домінантною культурою, субкультурою і контркультурою, їх особливостями та видами. Завдання 3. План виконання: 1. Ознайомитися з сільською і міською видів культурою та їх особливостями. Завдання 4. План виконання: 1. Ознайомитися з регіональною типологією культур, характерними рисами та особливостями
3	Тема 3. Історичні типи культури (4 години)	Формування уявлення про історичний розвиток світової культури.	Особливості розвитку давніх цивілізацій. Культурні особливості Сходу та Заходу. Давньосхідна модель світу. Соціокультурна типологія та історія у східному типі культури (Давній Єгипет, Месопотамія, Дворіччя, Давня Індія, Давній Китай). Західна модель світу. Греко-римська культура (Давня Греція, Давній Рим). Особливості культури Середньовіччя. Християнський тип культури. Характерні риси культурного розвитку епохи Відродження. Науково-технічний розвиток в епоху Відродження. Культура Нового часу. Особливості культури епохи Просвітництва, її науковий потенціал. Нові ідеї та їх розвиток. Культура XIX-початку XX ст.	4,5	7	Завдання 1. План виконання: 1. Розкрити особливості розвитку давніх цивілізацій. Характеризувати культурні особливості Сходу та Заходу. 2. Розкрити та характеризувати основні концепції соціокультурної типології та історія у східному типі культури. Завдання 2. План виконання: 1. Надати характеристику Західна модель світу. Греко-римська культура. Завдання 3. План виконання: Надати характеристику особливості культури Середньовіччя. Проаналізувати християнський тип культури. Завдання 4. План виконання: 1. Розкрити характерні риси культурного розвитку епохи Відродження. 2. Проаналізувати науково-технічний розвиток в епоху Відродження.

			Сучасна західна культура.			<i>Завдання 5.</i> План виконання: Характеризувати розвиток культури Нового часу. Проаналізувати особливості культури епохи Просвітництва, її науковий потенціал. <i>Завдання 6.</i> План виконання: Надати характеристику розвитку культури XIX-початку XX ст. <i>Завдання 7.</i> План виконання: Надати характеристику розвитку сучасної західної культури.
4	Тема 4. Генеза і сучасний стан української культури	Формування уявлення про розвиток української культури.	Періодизація української культури та її розвиток на початкових етапах. Витоки української культури. Культура Київської Русі (IX-XI ст.) та періоду феодальної роздробленості (XII – середина XIII ст.): міфологія, язичництво, побутово-обрядова творчість. Культура України у XIV – першій половині XVIII ст.: народна дума, просвітницька діяльність, друкарство. Українське національно-культурне відродження (кінець XVIII – початок XX ст.): етнографія, народні промисли, ідеал людини в українській культурі) Новітня українська культура (друга половина XX - початку XXI ст.). Народна, елітарна та масова культура. Роль засобів	3,5	7	<i>Завдання 1.</i> План виконання: 1. Характеризувати періодизацію української культури та її розвиток на початкових етапах. 2. Проаналізувати витоки української культури. 3. Характеризувати розвиток культури Київської Русі (IX- XI ст.) та періоду феодальної роздробленості (XII – середина XIII ст.). <i>Завдання 2.</i> План виконання: 1.Характеризувати: розвиток культури України у XIV – першій половині XVIII ст. <i>Завдання 3.</i> План виконання: 1.Характеризувати Українське національно-культурне відродження (кінець XVIII – початок XX ст.).

			масової інформації в сучасній культурі.			Завдання 4. План виконання: 1. Ознайомити з: новітньою українською культурою (друга половина XX - початку XXI ст.). 2. Характеризувати народну, елітарну та масову культуру. 3. Проаналізувати роль засобів масової інформації в сучасній культурі.
5	Тема 5. Культурні сценарії діяльності	Ознайомлення студентів з: поняттям про культурний і життєвий сценарії та культурною спілкування, культурною мислення та культурною навчання.	Поняття про культурний і життєвий сценарії. Культура спілкування. Культура мислення. Культура навчання. Культура праці.	3,5	6	Завдання 1. План виконання: 1. Надати характеристику поняття культурного і життєвого сценаріїв. 1. Проаналізувати проблему культури спілкування. Завдання 2. План виконання: 1. Ознайомити з проблемою культури мислення Завдання 3. План виконання: 1. Проаналізувати проблему культури навчання. Завдання 4. План виконання: 1. Ознайомити з проблемою культури праці.
6	Тема 6. Міжкультурна комунікація	Формування уявлення у студентів про проблему культуру як сукупний спосіб життя. Ознайомлення з проблемою міжкультурної комунікації: поняття, структура та основні риси. Розкриття проблеми культурного шоку і його негативних та позитивних наслідків. Ознайомлення з проблемою толерантності і емпатії: специфічні риси комунікативних процесів..	Культура як сукупний спосіб життя. Міжкультурна комунікація: поняття, структура та основні риси. Культурний шок і його негативні та позитивні наслідки. Толерантність і емпатія як специфічні риси комунікативних процесів.	3,5	6	Завдання 1. План виконання: 1. Характеризувати проблему культури як сукупний спосіб життя. Завдання 2. План виконання: 1. Розкрити проблему міжкультурної комунікації: поняття, структура та основні риси. Завдання 3. План виконання: 1. Проаналізувати проблему культурного шоку і його негативних та позитивних

						наслідків. <i>Завдання 4.</i> План виконання: 1. Ознайомитися з проблемою толерантності і емпатії як специфічних рис комунікативних процесів.
7	Тема 7. Вербальна і невербальна комунікації	Розкриття сутності проблеми вербальної комунікації. Формування уявлення про мовну взаємодію і мовний етикет. Розкриття типів та форм міжкультурного мовного контакту. Розкриття сутності проблеми мови як символічного коду культури. Ознайомлення з проблемою невербальної комунікації та символікою жестів. Формування уявлення про дім у системі цінностей і комунікативних зразків.	Вербальна комунікація. Мовна взаємодія і мовний етикет. Типи та форми міжкультурного мовного контакту. Мова як символічний код культури. Невербальна комунікація. Символіка жестів. Дім у системі цінностей і комунікативних зразків.	3,5	6,5	<i>Завдання 1</i> План виконання: 1. Ознайомитися з проблемами вербальної комунікації: мовна взаємодія і мовний етикет. <i>Завдання 2</i> План виконання: 1. Аналізувати типи та форми міжкультурного мовного контакту. 2. Ознайомитися з проблемою мови як символічного коду культури. <i>Завдання 3.</i> План виконання: 1. Розкриття проблеми невербальної комунікації. 2. Ознайомитися з поняттям «символіка жестів». <i>Завдання 4.</i> План виконання: 1. Проаналізувати проблему дому у системі цінностей і комунікативних зразків.
8	Тема 8. Культура та етнос	Ознайомлення з етнокультурними стереотипами. Розкриття «Сходу» і «Заходу» як соціокультурної проблеми. Надання характеристики національного характеру: американців, англійців, японців, китайців, українців.	Етнокультурні стереотипи. «Схід» і «Захід» як соціокультурна проблема. Національний характер: американці. Національний характер: англійці. Національний характер: японці.	3,5	6,5	<i>Завдання 1.</i> План виконання: 1. Ознайомитися етнокультурними стереотипами. <i>Завдання 2.</i> План виконання: 1. Характеризувати «Сходу» і «Заходу» як соціокультурної проблеми. <i>Завдання 3.</i>

			Національний характер: китайці. Національний характер: українці.			План виконання: 1. Характеризувати та проаналізувати характерні риси національного характеру: американців, англійців, японців, китайців, українців.
9	Розділ 2 Суспільство у вимірах релігієзнавчого аналізу Тема 9. Релігія як предмет дослідження. Релігієзнавство як наука	Ознайомитися з сутністю і походження релігії. Характеризувати релігію як сферу духовної культури, її структуру, функції. Ознайомитися з ранніми формами релігійності та їх характеристикою. Ознайомитися з проблемою містицизму як духовно-релігійним феноменом. Характеризувати давні містерії і таємні спілки. Розкриття поняття «релігієзнавство», його предмету і принципами. Ознайомитися зі структурою релігієзнавства. Ознайомитися з проблемами: релігійна свідомість, її особливості та структура; релігія та нерелігійні форми суспільної свідомості; релігійний світогляд: загальні риси та його компоненти. Характеризувати та проаналізувати релігійну діяльність та релігійні організації. Характеризувати та проаналізувати вплив релігії на характер духовного типу суспільства.	Сутність і походження релігії. Релігія як сфера духовної культури, її структура, функції. Ранні форми релігійності та їх характеристика. Містицизм як духовно-релігійний феномен. Давні містерії і таємні спілки. Поняття «релігієзнавство», його предмет і принципи. Структура релігієзнавства. Релігійна свідомість, її особливості та структура. Релігія та нерелігійні форми суспільної свідомості. Релігійний світогляд: загальні риси та його компоненти. Релігійна діяльність та релігійні організації. Вплив релігії на характер духовного типу суспільства.	3,5	6	<i>Завдання 1.</i> План виконання: 1. Характеризувати релігію як сферу духовної культури, її структуру, функції. 2. Ознайомити з ранніми формами релігійності та їх характеристикою. 3. Ознайомити з містицизму як духовно-релігійним феноменом. <i>Завдання 2.</i> План виконання: 1. Характеризувати давні містерії і таємні спілки. 2. Розкриття поняття «релігієзнавство», його предмету і принципами. 3. Ознайомитися зі структурою релігієзнавства. <i>Завдання 3.</i> План виконання: 1. Ознайомитися з проблемами: релігійна свідомість, її особливості та структура; релігія та нерелігійні форми суспільної свідомості; релігійний світогляд: загальні риси та його компоненти. <i>Завдання 4.</i> План виконання: 1. Характеризувати та проаналізувати релігійну діяльність та релігійні організації. 2. Характеризувати та проаналізувати вплив релігії на характер духовного типу суспільства.
10	Тема 10. Етнонаціональні релігії	Ознайомитися з етнонаціональними релігіями: іудаїзм, індуїзм, джайнізм, сикхізм, конфуціанство, даосизм, синтоїзм, зороастризм.	Іудаїзм. Індуїзм. Джайнізм. Сикхізм. Конфуціанство і даосизм. Синтоїзм.	3,5	7	<i>Завдання 1.</i> План виконання: 1. Розкрити характерні риси та сутність іудаїзму.

			Зороастризм.			<i>Завдання 2.</i> План виконання: 1. Розкрити характерні риси та сутність індуїзм. 2. Розкрити характерні риси та сутність джайнізм. 3. Розкрити характерні риси та сутність сикхізм. <i>Завдання 3.</i> План виконання: 1. Розкрити характерні риси та сутність конфуціанство. 2. Розкрити характерні риси та сутність даосизм. <i>Завдання 4.</i> План виконання: 1. Розкрити характерні риси та сутність синтоїзм. <i>Завдання 4.</i> План виконання: 1. Розкрити характерні риси та сутність зороастризм.
11	Тема 11. Світові релігії	Ознайомлення зі світовими релігіями: буддизм, християнство та іслам.	Буддизм та його основні течії. Християнство: виникнення і загальні принципи віровчення. Православ'я: особливості віровчення, культу та організації. Католицизм: особливості догматики, культу та організації. Протестантизм: виникнення і особливості віровчення, культу та організації. Ранній протестантизм. Пізній протестантизм. Іслам: загальні принципи віровчення. Основні течії у сучасному ісламу.	4	7	<i>Завдання 1.</i> План виконання: 1. Розкрити характерні риси та сутність буддизму та його основних течій. <i>Завдання 2.</i> План виконання: 1. Розкрити характерні риси та сутність християнства. 2. Розкрити характерні риси та сутність напрямів християнства: православ'я, католицизму та протестантизму <i>Завдання 3.</i> План виконання: 1. Розкрити характерні риси та сутність іслам, його загальні принципи віровчення та основні течії у сучасному ісламу.

12	Тема 12. <i>Нетрадиційні релігії</i>	Ознайомитися з нетрадиційними релігіями: Церква уніфікації (об'єднання), Рух Харе Крішна, Віра багаї, Церква саєнтології, Сатанізм..	Класифікація неорелігій. Церква уніфікації (об'єднання). Рух Харе Крішна. Віра багаї. Церква саєнтології. Сатанізм.	4	7,5	<i>Завдання 1.</i> План виконання: 1. Ознайомити класифікацією неорелігій та розкрити їх характерні риси. 2. Розкрити характерні риси та сутність Церкви уніфікації (об'єднання). <i>Завдання 2.</i> План виконання: 1. Розкрити характерні риси та сутність Руху Харе Крішна. <i>Завдання 3.</i> План виконання: 1. Розкрити характерні риси та сутність Віри багаї. <i>Завдання 4.</i> План виконання: 1. Розкрити характерні риси та сутність Церкви саєнтології. <i>Завдання 5.</i> План виконання: 1. Розкрити характерні риси та сутність сатанізму.
13	Тема 13. Історичні форми критичного аналізу релігії	Ознайомитися з історичними формами критичного аналізу релігії	Вільнодумство Стародавнього світу. Середньовічне вільнодумство. Вільнодумство епохи Відродження і ранніх буржуазних революцій. Радикальні форми вільнодумства. Французький атеїзм XVIII ст. і воєвничий марксистсько-ленінський атеїзм. Природно-наукове вільнодумство. Сучасні організації вільнодумців.	3,5	7,5	<i>Завдання 1.</i> План виконання: 1. Характеризувати вільнодумство Стародавнього світу. 2. Характеризувати Середньовічне вільнодумство. <i>Завдання 2.</i> План виконання: 1. Характеризувати вільнодумство епохи Відродження. 2. Характеризувати вільнодумство епохи ранніх буржуазних революцій. <i>Завдання 3.</i> План виконання: 1. Розглянути та характеризувати виникнення вільнодумства. Французький атеїзм XVIII ст. 2. Розглянути та характеризувати

						войовничий марксистсько-ленінський атеїзм. <i>Завдання 4.</i> План виконання: 1. Розглянути та характеризувати природно-наукове вільнодумство. 2. Розглянути та характеризувати сучасні організації вільнодумців
14	Тема 14. Історія і сучасний стан релігій в Україні	Формування уявлення про релігійно-культурні зрушення на землях сучасної України у I тис. н. е. Формування уявлення про Софійний характер київського християнства. Ознайомитися з рухом за незалежну Українську церкву. Характеризувати сутність та особливі риси Української Греко-Католицької церкви. Назвати та характеризувати Конституційні гарантії і правове регулювання свободи совісті в Україні. Формування уявлення про сучасний стан релігії в Україні. Ознайомити із Законом України «Про заборону релігійних організацій, пов'язаних з Росією» від 20.08.2024 р.	Релігійно-культурні зрушення на землях сучасної України у I тис. н. е. Софійний характер київського християнства. Рух за незалежну Українську церкву. Українська Греко-Католицька церква. Конституційні гарантії і правове регулювання свободи совісті в Україні. Сучасний стан релігії в Україні. Закон України «Про заборону релігійних організацій, пов'язаних з Росією» від 20.08.2024 р.	3,5	7	<i>Завдання 1.</i> План виконання: 1. Ознайомити з релігійно-культурними зрушеннями на землях сучасної України у I тис. н.е. <i>Завдання 2.</i> План виконання: 1. Розкрити Софійний характер київського християнства. <i>Завдання 3.</i> План виконання: 1. Розкрити та характеризувати рух за незалежну Українську церкву. 2. Характеризувати та розкрити сутність Української Греко-Католицької церкви. <i>Завдання 4.</i> План виконання: 1. Назвати та характеризувати Конституційні гарантії і правове регулювання свободи совісті в Україні. 2. Ознайомитися з сучасним станом релігії в Україні. 3. Ознайомитися із Законом України «Про заборону релігійних організацій, пов'язаних з Росією» від 20.08.2024 р.
15	Розділ 3 Естетичні виміри особистості і суспільства Тема 15. Естетика як філософська	Формування уявлення про: предмету естетики і генезис естетики як філософської науки. Ознайомити з введення терміну «естетика». Ознайомити з естетичними проблемами	Формування предмету естетики і генезис естетики як філософської науки. Введення терміну «естетика». Естетичні проблеми як самостійна область теоретичних знань. Практичне значення	3,5	6	<i>Завдання 1.</i> План виконання: 1. Ознайомитися з формуванням предмету естетики і генезисом естетики як філософської науки. 2. Ознайомитися з введенням терміну «естетика».

	<i>наука</i>	як самостійною областю теоретичних знань. Сформувати уявлення про практичне значення естетичних знань. Розкрити особливості естетичної свідомості. Характеризувати структуру естетичної свідомості: естетичне почуття, естетичний смак, естетичний ідеал. Сформувати уявлення про естетичну діяльність. Характеризувати мистецтво як форма естетичної діяльності. Сформувати уявлення про природу у структурі естетичної діяльності. Сформувати уявлення про естетичний досвід. Сформувати уявлення про природу художнього образу. Сформувати уявлення про естетичне втілення художнього образу. Сформувати уявлення про естетичне сприйняття художнього образу	естетичних знань. Особливості естетичної свідомості. Структура естетичної свідомості: естетичне почуття, естетичний смак, естетичний ідеал. Естетична діяльність. Мистецтво як форма естетичної діяльності. Природа у структурі естетичної діяльності. Естетичний досвід. Природа художнього образу. Естетичне втілення художнього образу. Естетичне сприйняття художнього образу.			3. Ознайомитися з естетичними проблемами як самостійною областю теоретичних знань. 4. Ознайомитися з практичним значенням естетичних знань <i>Завдання 2.</i> План виконання: 1. Характеризувати особливості естетичної свідомості. 2. Характеризувати структуру естетичної свідомості: естетичне почуття, естетичний смак, естетичний ідеал. <i>Завдання 3.</i> План виконання: 1. Розглянути та характеризувати поняття «естетична діяльність». 2. Характеризувати мистецтво як форма естетичної діяльності. 3. Розкрити природу у структурі естетичної діяльності. 4. Розкрити поняття «естетичний досвід». <i>Завдання 4.</i> План виконання: 1. Розкрити природу художнього образу. 2. Характеризувати естетичне втілення художнього образу. 3. Характеризувати естетичне сприйняття художнього образу.
16	Тема 16. Історія естетичної думки	Формування уявлення про історію естетичної думки.	Специфіка естетики Сходу. Особливості розвитку античної естетики. Закладання основ естетичної проблематики у творах філософів Античності. Естетичні ідеї Середньовіччя та Відродження. Самоосмислення мистецтва в основних художньо-естетичних течіях XVII –XIX ст. (бароко, класицизм,	3,5	7	<i>Завдання 1.</i> План виконання: 1. Характеризувати специфіку естетики Сходу. 2. Розкрити особливості розвитку античної естетики. 3. Проаналізувати закладання основ естетичної проблематики у творах філософів Античності. <i>Завдання 2.</i> План виконання: 1. Характеризувати Естетичні ідеї

			рококо, романтизм, реалізм, імпресіонізм). Еволюція художніх стилів і напрямів у період Новітнього часу. Постімпресіоністична традиція (фовізм, кубізм, футуризм, сюрреалізм, експресіонізм, абстракціонізм, поп-арт). Класична естетика.			Середньовіччя та Відродження. <i>Завдання 3.</i> План виконання: 1. Розглянути самоосмислення мистецтва в основних художньо-естетичних течіях XVII-XIX ст. (бароко, класицизм, рококо, романтизм, реалізм, імпресіонізм). <i>Завдання 4.</i> План виконання: 1. Розглянути еволюцію художніх стилів і напрямів у період Новітнього часу. 2. Ознайомитися з постімпресіоністичною традицією (фовізм, кубізм, футуризм, сюрреалізм, експресіонізм, абстракціонізм, поп-арт). 3. Ознайомитися з класичною естетикою.
17	Тема 17. Історія розвитку української естетичної думки	Формування уявлення про історію розвитку української естетичної думки	Естетичні ідеї Київської Русі (IX-XI ст.) та періоду феодальної роздробленості (XII – середина XIII ст.): мальована кераміка, сакральна архітектура, літописання, образотворче мистецтво. Формування естетичних ідей на теренах України у XIV-XVIII ст. українське «козацьке» бароко, іконопис, українська духовна музика, Естетична думка в Україні у XIX- на початку XX ст. романтизм, модернізм, авангардизм, імпресіонізм. Розвиток української естетики у другій половині XX ст. - першій половині XXI ст. реалізм, постмодернізм, конструктивізм.	3,5	7	<i>Завдання 1.</i> План виконання: 1. Характеризувати: Київської Русі (IX-XI ст.) та періоду феодальної роздробленості (XII – середина XIII ст.): мальована кераміка, сакральна архітектура, літописання, образотворче мистецтво. <i>Завдання 2.</i> План виконання: 1. Розкрити формування естетичних ідей на теренах України у XIV-XVIII ст. українське «козацьке» бароко, іконопис, українська духовна музика. <i>Завдання 3.</i> План виконання: 1. Розглянути естетичну думку в Україні у XIX- на початку XX ст. романтизм, модернізм, авангардизм, імпресіонізм. <i>Завдання 4.</i> План виконання: 1. Проаналізувати розвиток української естетики у другій половині XX ст. -

						першій половині ХХІ ст. реалізм, постмодернізм, конструктивізм..
18	Тема 18. Основні естетичні категорії як ступені духовно-практичного осягнення світу людиною	Формування уявлення про основні естетичні категорії як ступені духовно-практичного осягнення світу людиною	Естетичне як універсальна категорія естетики. «Прекрасне» як категорія естетики. Прекрасне і потворне. Естетичний зміст категорії «комічне». Види реалізації комічного. Вияв піднесеного, героїчного та низького у мистецтві.	3,5	7	<i>Завдання 1.</i> План виконання: 1. Характеризувати естетичне як універсальна категорія естетики. <i>Завдання 2.</i> План виконання: 1. Розглянути «прекрасне» як категорія естетики. 2. Характеризувати: прекрасне і потворне. <i>Завдання 3.</i> План виконання: 1. Розглянути естетичний зміст категорії «трагічне». 2. Характеризувати види реалізації комічного. <i>Завдання 4.</i> План виконання: 1. Характеризувати вияв піднесеного, героїчного та низького у мистецтві.
19	Тема 19. Мистецтво як предмет естетичного аналізу і форма духовно-практичного ствердження людини у світі	Формування уявлення про: мистецтво як предмет естетичного аналізу і форма духовно-практичного ствердження людини у світі	Предмет мистецтва. Національне та інтернаціональне у мистецтві. Народність мистецтва. Функції мистецтва. Теорії походження мистецтва. Художня культура суспільства. Зміст та форма у мистецтві. Видова специфіка мистецтва. Особливості різних видів мистецтва.	3,5	7	<i>Завдання 1.</i> План виконання: 1. Характеризувати предмет мистецтва. 2. Характеризувати національне та інтернаціональне у мистецтві. 3. Характеризувати функції мистецтва. <i>Завдання 2.</i> План виконання: 1. Характеризувати теорії походження мистецтва. <i>Завдання 3.</i> План виконання: 1. Ознайомитися з художньою культурою суспільства. 2. Характеризувати зміст та форму у мистецтві. <i>Завдання 4.</i> План виконання:

						1. Характеризувати видову специфіку мистецтва. 2. Характеризувати особливості різних видів мистецтва.
20	Тема 20. Художня творчість як об'єкт естетичного аналізу. Проблема художньої творчості в естетиці	Формування уявлення про художню творчість як об'єкт естетичного аналізу. Розкрити проблему художньої творчості в естетиці.	Визначення поняття «творчість». Структурні елементи творчості та їх характеристика. Види художньої творчості. Специфіка творчого процесу. Поняття «художник». Природа творчої особистості. Поняття «задатки» та «геніальність» та їх особливі риси. Рух від задатків до геніальності.	3,5	6,5	<i>Завдання 1.</i> План виконання: 1. Ознайомитися з визначенням поняття «творчість». 2. Характеризувати структурні елементи творчості. <i>Завдання 2.</i> План виконання: 1. Характеризувати види художньої творчості. 2. Характеризувати специфіку творчого процесу. <i>Завдання 3.</i> План виконання: 1. Характеризувати поняття «художник». 2. Характеризувати природу творчої особистості. <i>Завдання 4.</i> План виконання: 1. Характеризувати поняття «задатки» та «геніальність» та їх особливі риси. 2. Характеризувати рух від задатків до геніальності.
21	Розділ 4 Особливості функціонування моралі у суспільстві Тема 21. Етика як філософська наука про мораль	Формування уявлення про етику як філософську науку про мораль	Предмет етики. Мораль як соціальний феномен. Структура і функції моралі. Загальні моральні поняття. Поняття моральної свідомості. Прикладна етика. Моральний досвід. Етика ділового спілкування. Моральний світ особистості. Моральні виміри особистості і суспільства.	3,5	6	<i>Завдання 1.</i> План виконання: 1. Розглянути визначення предмету етики. 2. Характеризувати мораль як соціальний феномен. 3. Характеризувати структуру і функції моралі. <i>Завдання 2.</i> План виконання: 1. Надати характеристику загальних моральних понять.

						2. Розглянути визначення поняття моральної свідомості. <i>Завдання 3.</i> План виконання: 1. Характеризувати прикладну етику. 2. Характеризувати моральний досвід. 3. Характеризувати етику ділового спілкування. <i>Завдання 4.</i> План виконання: 1. Характеризувати моральний світ особистості. 2. Характеризувати моральні виміри особистості і суспільства.
22	Тема 22. Мораль як культурно-історичний феномен	Формування уявлення про мораль як культурно-історичний феномен	1. Виникнення моралі і родоплемінні відносини. 2. Мораль у Стародавньому світі. 3. Мораль у феодальному світі. 4. Мораль у буржуазному суспільстві. 5. Мораль у XX- початку XXI ст.	3,5	7,5	<i>Завдання 1.</i> План виконання: 1. Характеризувати виникнення моралі і родоплемінних відносин. <i>Завдання 2.</i> План виконання: 1. Характеризувати розвиток моралі у Стародавньому світі. <i>Завдання 3.</i> План виконання: 1. Характеризувати розвиток моралі у феодальному світі. <i>Завдання 4.</i> План виконання: 1. Характеризувати розвиток моралі у буржуазному суспільстві. <i>Завдання 5.</i> План виконання: 1. Характеризувати розвиток моралі у XX- початку XXI ст.
23	Тема 23. Історія етичних вчень	Ознайомити з історією етичних вчень.	Етичні вчення Стародавнього світу. Етичні вчення Середньовіччя (V-XIII ст.). Етичні вчення епохи Відродження (XIV-XVI ст.).	4	7	<i>Завдання 1.</i> План виконання: 1. Характеризувати етичні вчення Стародавнього світу. <i>Завдання 2.</i> План виконання:

			Етичні вчення Нового часу та епохи Просвітництва (XVI-XIX ст.). Етичні вчення XX- початку XXI ст.			1. Характеризувати етичні вчення Середньовіччя (V-XIII ст.). 2. Характеризувати етичні вчення епохи Відродження (XIV-XVI ст.). <i>Завдання 3.</i> План виконання: 1.Характеризувати етичні вчення Нового часу. 2. Характеризувати епохи Просвітництва (XVII-XIX ст.). <i>Завдання 4.</i> План виконання: 1. Етичні вчення XX- початку XXI ст.
24	Тема 24. Етичні категорії	Характеризувати етичні категорії	1. Категорії добра і зла як абсолютні координати моралі. 2. Моральний обов'язок та совість. Моральний вчинок. 3. Свобода та відповідальність. 4. Честь та гідність. 5. Моральні смисли любові. Щастя як етична категорія. 6. Сенс життя як моральна проблема. Моральні цінності.	3,5	7	<i>Завдання 1.</i> План виконання: 1. Характеризувати категорії добра і зла як абсолютні координати моралі. <i>Завдання 2.</i> План виконання: 1. Характеризувати категорії моральний обов'язок та совість. 2. Характеризувати категорію моральний вчинок. <i>Завдання 3.</i> План виконання: 1.Характеризувати категорії свобода та відповідальність. <i>Завдання 4.</i> План виконання: 1. Характеризувати категорії честь та гідність. <i>Завдання 5.</i> План виконання: 1. Характеризувати Моральні смисли любові. 2. Характеризувати щастя як етичну категорію. <i>Завдання 6.</i>

						План виконання: 1. Розкрити сенс життя як моральну проблему. 2. Надати характеристику категорії моральні цінності.
25	Тема 25. Морально-етичні аспекти глобальних проблем сучасності	Формування уявлення про морально-етичні аспекти глобальних проблем сучасності.	Глобальні проблеми у світлі загальнолюдських моральних цінностей. Національна еліта – духовний щит на порозі глобалізації. Екологічна поведінка і культура. Повага до живого світу – основа сучасного гуманізму. Турбота про здоров'я альтернативи не має. Золоте правило моралі і сучасність. Життя є благо, вищого за яке немає. Смертна кара: етичні аргументи «проти». «За» та «проти» евтаназії.	3,5	6	<i>Завдання 1.</i> План виконання: 1. Проаналізувати глобальні проблеми у світлі загальнолюдських моральних цінностей. 2. Розкрити проблему національної еліти - духовного щита на порозі глобалізації. <i>Завдання 2.</i> План виконання: 1. Розкрити взаємодію понять «екологічна поведінка» і «культура». 2. Розглянути проблему поваги до живого світу як основи сучасного гуманізму. <i>Завдання 3.</i> План виконання: 1. Розкрити проблему турботи про здоров'я, яка не має альтернативи. <i>Завдання 4.</i> План виконання: 1. Розкрити проблему золотого правила моралі у сучасності. 2. Розкрити проблему життя -це благо, вищого за яке немає. 3. Розглянути проблему смертна кари: етичні аргументи «проти». 4. Розглянути проблему евтаназії: «за» та «проти».
Разом:				90	168	

3.2 Види організації самостійної роботи, що виконуються студентами у позааудиторний час

Види і обсяг самостійних робіт студентів денної та заочної форм навчання з дисципліни «Соціально-гуманітарні дослідження розвитку суспільства» подано у відповідних таблицях:

3.2.1. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		ДФЗО	ЗФЗО
1.	Підготовка до лекційних занять шляхом опрацювання основної й додаткової літератури з курсу та конспекту лекцій.	20	50
2.	Підготовка до практичних занять шляхом опрацювання основної й додаткової літератури з курсу та конспекту лекцій	46	50
3.	Підготовка до написання реферату шляхом опрацювання основної й додаткової літератури з курсу та конспекту лекцій	8	-
4.	Написання реферату (денна форма навчання)	6	-
5.	Підготовка до виконання контрольної роботи шляхом опрацювання основної й додаткової літератури з курсу та конспекту лекцій	-	10
6.	Виконання контрольної роботи (заочна форма навчання)	-	8
7.	Підготовка до складання іспиту шляхом опрацювання основної й додаткової літератури з курсу та конспекту лекцій	10	50
	Разом	90	168

5. ОРГАНІЗАЦІЯ, ПЛАНУВАННЯ І КОНТРОЛЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Організація самостійної роботи передбачає здійснення комплексу управлінських рішень, які, в свою чергу, передбачають безпосередню участь викладачів в самостійній роботі студентів шляхом: відповідного викладання дисципліни, проведення консультацій, розробку науково-методичного забезпечення та здійснення ефективних контрольних заходів.

Планування, організація і контроль самостійної роботи студентів здійснюється відповідно до графіку організації і контролю самостійної роботи з дисципліни з відображенням у ньому тижневого обсягу самостійної роботи, запланованих самостійних робіт, видів і строків контрольних заходів. Графік організації і контролю самостійної роботи студентів розробляється для кожної студентської академічної групи (Додаток А).

Всі оцінки можуть бути отримані тільки при виконанні плану за модульно-рейтинговою системою. Якщо по закінченні семестру студент набрав менше 40 балів, порушується питання про відрахування його за результатами поточного контролю.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Якісні критерії оцінювання результатів навчання
90-100 балів («Відмінно»)	Здобувач/здобувачка демонструє високий рівень володіння теоретичним матеріалом, засвоєно матеріал в повному обсязі, вміє його застосовувати для вирішення практичних питань. Володіє термінами, логічно та послідовно викладає матеріал.
70-89 балів («Добре»)	Здобувач/здобувачка демонструє достатньо високий рівень володіння теоретичним матеріалом, але допускає окремі незначні помилки при логічному викладенні матеріалу, що, тим не менш, дозволяє вільно користуватися надбаними навичками на практиці, приймати відповідні рішення. Завдання-рішення приймаються з незначними помилками
50-69 балів («Задовільно»)	Здобувач/здобувачка демонструє засвоєння теоретичного матеріалу, але має неточності в розумінні окремих тем та питань, що ускладнює пошук вірних відповідей при прийнятті рішень-завдань. Допускає окремі помилки у визначенні термінів.
0-49 балів («Незадовільно»)	Теоретичний зміст курсу не засвоєно, практичні навички відсутні.

Загальна шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

Шкала оцінювання з навчальної дисципліни

№	Види робіт здобувача	Оцінка
1.	Робота на лекціях (конспект лекцій)	0-5
2.	Доповіді під час практичних занять	0-35
3.	Активна робота на практичних заняттях (доповнення до доповідей під час практичних робіт)	0-10
4.	Написання реферату для денної форми навчання. Виконання контрольної роботи для заочної форми навчання.	0-10 0-10
5.	Складання іспиту	0-40
	Всього за навчальну дисципліну	0-100

6. ЗАКІНЧЕННЯ

Необхідність у чітко сформованій системі відносно питання самостійної роботи студентів визначається не тільки положення Болонського процесу, але й власною їх потребою щодо удосконалення знань та вмінь, що обумовлюється мінливою природою сучасного ринку праці.

Отже, методичні вказівки не тільки дозволяють організувати роботу студентів за конкретним курсом, але й задовольняють його прагнення у самовдосконаленні. Це реалізується не тільки за рахунок прозорості завдань, що складають зміст конкретного курсу, але й завдяки чітко окресленому графіку роботи за питаннями курсу.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

Розділ 4

Особливості функціонування моралі у суспільстві

Тест № 1

1. Надайте визначення етики, як науки.
3. Етика - це наука про:
 1. мораль;
 2. думку;
 3. становлення чуттєвої культури людини;
 4. виховання людини;
 5. Бога.
2. Софісти зробили в етиці поворот в осягненні світу від:
 1. Бога до людини;
 2. натурфілософії до космології;
 3. природи до бога;
 4. космології до релігії;
 5. космології до антропології.
4. Сократ вважав, що вирішальною ознакою людини від тварини є:
 1. воля;
 2. душа;
 3. свідомість;
 4. любов;
 5. розум.
5. Катарсис у Давньогрецькій етиці означав:
 1. гідність;
 2. очищення;
 3. любов;
 4. зло;
 5. добро.

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Розділ 1

Культурологічні дослідження розвитку суспільства

Тема 1. Сутність культури. Культурологія як наука (2 години)

1. Шлях людства від природного стану до культури. Культура як особлива якість людського існування. Історія становлення поняття «культура» та його сутність. Поява терміну «культурологія», її мета, методи та категоріальний апарат.

2. Культурологічні теорії: еволюціоністська, аксіологічна, антропологічна, циклічного розвитку, теологічна, ігрова; їх представники та характеристика.

3. Особливості культурологічних концепцій українських учених: Г. Сковорода, М. Костомаров, Г. Шевченко, М. Драгоманов, І Франко.

4. Функції культури. Взаємозв'язок культури з різними формами суспільної свідомості: політикою, правом, мистецтвом, мораллю, філософією, наукою.

Тема 2. Типологія культури (2 години)

1. Підстави типології культури: галузі культури, форми культури, види культури.

2. Домінантна культура. Субкультура та контркультура: їх особливості, види та їх характеристика.

3. Сільський і міський види культур, їх особливості та характеристика.

4. Регіональна типологія культур. Характерні риси та особливості арабо-мусульманського, африканського, далекосхідного, індійського та латиноамериканського культурних регіонів.

Тема 3. Історичні типи культури (4 години)

1. Особливості розвитку давніх цивілізацій. Культурні особливості Сходу та Заходу. Давньосхідна модель світу. Соціокультурна типологія та історія у східному типі культури (Давній Єгипет, Месопотамія, Дворіччя, Давня Індія, Давній Китай).
2. Західна модель світу. Греко-римська культура (Давня Греція, Давній Рим).
3. Особливості культури Середньовіччя. Християнський тип культури.
4. Характерні риси культурного розвитку епохи Відродження. Науково-технічний розвиток в епоху Відродження.
5. Культура Нового часу. Особливості культури епохи Просвітництва, її науковий потенціал. Нові ідеї та їх розвиток.
6. Культура XIX-початку XX ст.
7. Сучасна західна культура.

Тема 4. Генеза і сучасний стан української культури (2 години)

1. Періодизація української культури та її розвиток на початкових етапах. Витоки української культури. Культура Київської Русі (IX-XI ст.) та періоду феодальної роздробленості (XII– середина XIII ст.): міфологія, язичництво, побутово-обрядова творчість.
2. Культура України у XIV – першій половині XVIII ст.: народна дума, просвітницька діяльність, друкарство.
3. Українське національно-культурне відродження (кінець XVIII – початок XX ст.): етнографія, народні промисли, ідеал людини в українській культурі).
4. Новітня українська культура (друга половина XX - початку XXI ст.). Народна, елітарна та масова культура. Роль засобів масової інформації в сучасній культурі.

Тема 5. Культурні сценарії діяльності (1 години)

1. Поняття про культурний і життєвий сценарії. Культура спілкування.
2. Культура мислення.
3. Культура навчання.
4. Культура праці.

Тема 6. Міжкультурна комунікація
(1 години)

1. Культура як сукупний спосіб життя.
2. Міжкультурна комунікація: поняття, структура та основні риси.
3. Культурний шок і його негативні та позитивні наслідки.
4. Толерантність і емпатія як специфічні риси комунікативних процесів.

Тема 7. Вербальна і невербальна комунікації
(1 години)

1. Вербальна комунікація. Мовна взаємодія і мовний етикет.
2. Типи та форми міжкультурного мовного контакту. Мова як символічний код культури.
3. Невербальна комунікація. Символіка жестів.
4. Дім у системі цінностей і комунікативних зразків.

Тема 8. Культура та етнос
(1 години)

1. Етнокультурні стереотипи. «Схід» і «Захід» як соціокультурна проблема.
2. Національний характер: американці.
3. Національний характер: англійці.
4. Національний характер: японці.
5. Національний характер: китайці.
6. Національний характер: українці.

Розділ 2

Суспільство у вимірах релігієзнавчого аналізу

Тема 9. Релігія як предмет дослідження. Релігієзнавство як наука (2 години)

1. Сутність і походження релігії. Релігія як сфера духовної культури, її структура, функції. Ранні форми релігійності та їх характеристика. Містицизм як духовно-релігійний феномен. Давні містерії і таємні спілки.

2. Поняття «релігієзнавство», його предмет і принципи. Структура релігієзнавства.

3. Релігійна свідомість, її особливості та структура. Релігія та нерелігійні форми суспільної свідомості. Релігійний світогляд: загальні риси та його компоненти.

4. Релігійна діяльність та релігійні організації. Вплив релігії на характер духовного типу суспільства.

Тема 10. Етнонаціональні релігії (2 години)

1. Іудаїзм.
2. Індуїзм. Джайнізм. Сикхізм.
3. Конфуціанство і даосизм.
4. Синтоїзм.
5. Зороастризм.

Тема 11. Світові релігії (2 години)

1. Буддизм та його основні течії.
2. Християнство: виникнення і загальні принципи віровчення.
 - 2.1 Православ'я: особливості віровчення, культу та організації.
 - 2.2 Католицизм: особливості догматики, культу та організації.
 - 2.3 Протестантизм: виникнення і особливості віровчення, культу та організації. Ранній протестантизм. Пізній протестантизм.
3. Іслам: загальні принципи віровчення. Основні течії у сучасному ісламу.

Тема 12. Нетрадиційні релігії **(2 години)**

1. Класифікація неорелігій. Церква уніфікації (об'єднання).
2. Рух Харе Крішна.
3. Віра багаї.
4. Церква саєнтології.
5. Сатанізм.

Тема 13. Історичні форми критичного аналізу релігії **(2 години)**

1. Вільнодумство Стародавнього світу. Середньовічне вільнодумство.
2. Вільнодумство епохи Відродження і ранніх буржуазних революцій.
3. Радикальні форми вільнодумства. Французький атеїзм XVIII ст. і войовничий марксистсько-ленінський атеїзм.
4. Природно-наукове вільнодумство. Сучасні організації вільнодумців.

Тема 14. Історія і сучасний стан релігій в Україні **(2 години)**

1. Релігійно-культурні зрушення на землях сучасної України у I тис. н.е.
2. Софійний характер київського християнства.
3. Рух за незалежну Українську церкву. Українська Греко-Католицька церква.
4. Конституційні гарантії і правове регулювання свободи совісті в Україні. Сучасний стан релігії в Україні. Закон України «Про заборону релігійних організацій, пов'язаних з Росією» від 20.08.2024 р.

Розділ 3

Естетичні виміри особистості і суспільства

Тема 15. Естетика як філософська наука **(2 години)**

1. Формування предмету естетики і генезис естетики як філософської науки. Введення терміну «естетика». Естетичні проблеми як самостійна область теоретичних знань. Практичне значення естетичних знань.
2. Особливості естетичної свідомості. Структура естетичної свідомості: естетичне почуття, естетичний смак, естетичний ідеал.
3. Естетична діяльність. Мистецтво як форма естетичної діяльності. Природа у структурі естетичної діяльності. Естетичний досвід.
4. Природа художнього образу. Естетичне втілення художнього образу. Естетичне сприйняття художнього образу.

Тема 16. Історія естетичної думки **(4 години)**

1. Специфіка естетики Сходу. Особливості розвитку античної естетики. Закладання основ естетичної проблематики у творах філософів Античності.
2. Естетичні ідеї Середньовіччя та Відродження.
3. Самоосмислення мистецтва в основних художньо-естетичних течіях XVII-XIX ст. (бароко, класицизм, рококо, романтизм, реалізм, імпресіонізм).
4. Еволюція художніх стилів і напрямів у період Новітнього часу. Постімпресіоністична традиція (фовізм, кубізм, футуризм, сюрреалізм, експресіонізм, абстракціонізм, поп-арт).
5. Класична естетика.

Тема 17. Історія розвитку української естетичної думки **(2 години)**

1. Естетичні ідеї Київської Русі (IX-XI ст.) та періоду феодальної роздробленості (XII – середина XIII ст.): мальована кераміка, сакральна архітектура, літописання, образотворче мистецтво.
2. Формування естетичних ідей на теренах України у XIV-XVIII ст. українське «козацьке» бароко, іконопис, українська духовна музика,
3. Естетична думка в Україні у XIX- на початку XX ст. романтизм, модернізм, авангардизм, імпресіонізм.
4. Розвиток української естетики у другій половині XX ст. - першій половині XXI ст. реалізм, постмодернізм, конструктивізм.

**Тема 18. Основні естетичні категорії як ступені духовно-практичного
осягнення світу людиною
(2 години)**

1. Естетичне як універсальна категорія естетики.
2. «Прекрасне» як категорія естетики. Прекрасне і потворне.
3. Естетичний зміст категорії «трагічне». Естетичний зміст категорії «комічне». Види реалізації комічного.
4. Вияв піднесеного, героїчного та низького у мистецтві.

**Тема 19. Мистецтво як предмет естетичного аналізу і форма духовно-
практичного ствердження людини у світі
(2 години)**

1. Предмет мистецтва. Національне та інтернаціональне у мистецтві. Народність мистецтва. Функції мистецтва.
2. Теорії походження мистецтва.
3. Художня культура суспільства. Зміст та форма у мистецтві.
4. Видова специфіка мистецтва. Особливості різних видів мистецтва.
5. громадянського суспільства. Правові основи взаємовідносин держави і та об'єднань громадян. Модель стійкого людського розвитку.

**Тема 20. Художня творчість як об'єкт естетичного аналізу. Проблема
художньої творчості в естетиці
(2 години)**

1. Визначення поняття «творчість». Структурні елементи творчості та їх характеристика.
2. Види художньої творчості. Специфіка творчого процесу.
3. Поняття «художник». Природа творчої особистості.
4. Поняття «задатки» та «геніальність» та їх особливі риси. Рух від задатків до геніальності.

Розділ 4

Особливості функціонування моралі у суспільстві

Тема 21. Етика як філософська наука про мораль (2 години)

1. Предмет етики. Мораль як соціальний феномен. Структура і функції моралі.
2. Загальні моральні поняття. Поняття моральної свідомості.
3. Прикладна етика. Моральний досвід. Етика ділового спілкування.
4. Моральний світ особистості. Моральні виміри особистості і суспільства.

Тема 22. Мораль як культурно-історичний феномен (2 години)

1. Виникнення моралі і родоплемінні відносини.
2. Мораль у Стародавньому світі.
3. Мораль у феодальному світі.
4. Мораль у буржуазному суспільстві.
5. Мораль у XX- початку XXI ст.

Тема 23. Історія етичних вчень (2 години)

1. Етичні вчення Стародавнього світу.
2. Етичні вчення Середньовіччя (V-XIII ст.). Етичні вчення епохи Відродження (XIV-XVI ст.).
3. Етичні вчення Нового часу та епохи Просвітництва (XVII-XIX ст.).
4. Етичні вчення XX- початку XXI ст.

Тема 24. Етичні категорії (2 години)

1. Категорії добра і зла як абсолютні координати моралі.
2. Моральний обов'язок та совість. Моральний вчинок.
3. Свобода та відповідальність.
4. Честь та гідність.
5. Моральні смисли любові. Щастя як етична категорія.
6. Сенс життя як моральна проблема. Моральні цінності.

**Тема 25. Морально-етичні аспекти глобальних проблем сучасності
(2 години)**

1. Глобальні проблеми у світлі загальнолюдських моральних цінностей. Національна еліта – духовний щит на порозі глобалізації.
2. Екологічна поведінка і культура. Повага до живого світу – основа сучасного гуманізму.
3. Турбота про здоров'я альтернативи не має.
4. Золоте правило моралі і сучасність. Життя є благо, вищого за яке немає. Смертна кара: етичні аргументи «проти». «За» та «проти» евтаназії.

ВКАЗІВКИ ДО НАПИСАННЯ РЕФЕРАТУ

Реферат – (нім. Referat – доповідая). 1. Короткий виклад (перед аудиторією або в письмовій формі) наукової праці, вчення, змісту книги тощо. 2. Тематична доповідь на підставі критичного огляду літературних та інших джерел (Сучасний тлумачний словник української мови: 65000 слів / За заг. ред. д-ра філол. наук, проф. В. В. Дубічинського. - Харків, ВД «ШКОЛА», 2006. - 1008 с.;- С. 763). Реферат - це самостійна творча робота студента, що засвідчує його знання з певної теми, розуміння основних підходів до вирішення конкретної проблеми, а також відображає власні погляди майбутнього фахівця та демонструє його вміння аналізувати і осмислювати явища і процеси на основі теоретичних знань.

Вибір теми реферату.

Тему реферату студент вибирає у відповідності з крайньою цифрою у номері шифру (див. Список студентів з шифрами у розділі Реферат на сторінці дисципліни у Moodle.).

Крайня цифра номеру шифру	Номер теми реферату
1	1 або 11 або 21
2	2 або 12 або 22
3	3 або 13 або 23
4	4 або 14 або 24
5	5 або 15 або 25
6	6 або 16 або 26
7	7 або 17 або 27
8	8 або 18 або 28
9	9 або 19 або 29
10	10 або 20 або 30

Процес підготовки реферату містить у собі наступні етапи:

1. Вибір теми.
2. Вивчення спеціальної літератури за темою реферату.
3. Складання плану.
4. Добір і вивчення додаткових джерел та інформації з обраної теми.
5. Опрацювання зібраного матеріалу.
6. Безпосереднє написання тексту реферату.
7. Формулювання висновків.
8. Оформлення реферату і списку джерел інформації.
9. Самокритична оцінка змісту і виправлення помилок.
10. Підготовка тез або доповіді до захисту реферату.
11. Захист реферату (під час семінарського заняття).

Оформлення реферату.

Орієнтовна структура реферату має такий вигляд:

Титульна сторінка.

План.

Вступ.

Основна частина, яка складається з розділів, пунктів та підпунктів. Висновки.

Список використаних джерел (нумерувати, див. зразок оформлення).

Додатки (за необхідністю).

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Бахмутський навчально-науковий професійно-педагогічний інститут
Кафедра освітніх технологій та охорони праці

РЕФЕРАТ

на тему «_____»

з дисципліни

«Соціально-гуманітарні дослідження розвитку суспільства»

Підготував(ла)
студент(ка) групи _____
П.І.Б.

Перевірів(ла)
П.І.Б., викладача

Оцінка _____

Харків

Рис. 1. Зразок оформлення титульної сторінки реферату.

У вступі обґрунтовуються актуальність теми, її особливості, значущість з огляду на потреби суспільства та розвиток конкретної галузі науки або практичної діяльності.

В основній частині здійснюється огляд основних теоретичних та експериментальних досліджень з теми, зазначається хто з учених вивчав дану проблему, які ідеї висловлював. Визначаються сутність проблеми, основні чинники, що зумовлюють розвиток явища або процесу, що вивчається, наводиться перелік основних змістовних аспектів проблеми, які розглядалися вченими. Визначаються недостатньо досліджені питання, з'ясовуються причини їх слабого висвітлення.

Потім здійснюється поглиблений аналіз сучасного стану процесу або явища, тлумачення основних поглядів і позицій щодо проблеми, та думки відносно перспектив розвитку.

При викладі цитат, основних авторських ідей, відображенні творчого доробку певного автора, слід обов'язково посилатися на літературне джерело за зразком: [12, с. 44], де 12 – номер джерела за списком використаної до реферату літератури, с. 44 – номер сторінки у цьому джерелі.

Наприкінці кожного пункту слід одним-двома абзацами підкреслити, що найважливішого було викладено.

У висновках надаються узагальнені ідеї, думки, оцінки, пропозиції автора.

Висновки до реферату мають відповідати темі реферату та у стислій формі містити основні теоретичні положення і аналіз сучасного стану педагогічної проблеми, яка розглядалася автором реферату. Обсяг висновків – 1-1,5 аркуша.

До списку використаних джерел включають публікації, звертаючи особливу увагу на публікації останніх 5-10 років, Інтернет-ресурси і роботи останнього року. Список використаної літератури складає до 10 джерел.

Зразок оформлення списку джерел:

1. **Конституція України** (із змінами) [Електронний ресурс] : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/page4>
2. Борисова З.О. Основи релігієзнавства: Навчально-методичний посібник. – Київ: Центр навчальної літератури. 2006. – 288 с.
3. Дмитрієнко І. В., Дмитрієнко Ю. М. Бодинаміка української правової свідомості та культури / Ю. Н. Дмитрієнко // Форум права. - 2011. - № 4. - С. 192-200 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2011-3/11djncik.pdf>.
4. Швачка В. Ю. Правовий нігілізм у контексті правової соціалізації особистості. Актуальні проблеми держави і права. 2005. Вип. 24. С. 374–383.
5. Юридичний словник-довідник / за ред. Ю. С. Шемшученка. Київ: Феміна, 1996. 696 с.

У додатках за необхідності наводяться таблиці, схеми, якщо вони суттєво

полегшують розуміння роботи.

Кожен додаток починається з нової сторінки, мають посередині запис за зразком: Додаток А та назву матеріалу, який внесений до додатку. Чергуються додатки за допомогою великих букв українського алфавіту.

Обсяг реферату – до 15-20 арк. друкованого тексту за параметрами: шрифт Times New Roman, 14 кегль, міжрядковий інтервал – 1,0; всі поля – 2,0 см, абзац – 1,25 см, у тексті інтервали не робити (1 інтервал робити між розділами), розташування тексту відповідей на ширину сторінки.

Студент повинен надіслати реферат викладачу на перевірку за місяць до початку сесії.

У випадку негативного відгуку, реферат повертається для остаточної переробки. У цьому випадку новий текст роботи або старий текст з необхідними доповненнями та поміткою «повторно» знову надсилається на перевірку і студент повинен його захистити.

Захист реферату.

Захист реферату – це не його читання за текстом. Це – короткий, стислий виклад найосновніших положень, цікавих та нових фактів, найсуттєвіших висновків. Його формою може бути підготовлена промова, доповідь з презентацією, тривалістю до 5 хвилин.

Після доповіді студента по захисту свого реферату, студенти та викладач можуть задавати запитання.

Реферат оцінюється, спираючись на такі критерії:

- 1. Відповідність темі змісту реферату.*
- 2. Глибина і повнота розкриття теми.*
- 3. Логіка викладення матеріалу.*
- 4. Термінологічна чіткість, виклад цитат.*
- 5. Рівень навичок самостійної роботи з науковою літературою та вміння її критично аналізувати.*
- 6. Власне бачення проблеми автором, самостійний, творчий характер роботи.*
- 7. Правильне оформлення реферату і списку використаних джерел.*
- 8. Якщо реферат є основою усного повідомлення, то слід урахувати уміння автора відібрати найсуттєвіший матеріал для короткого виступу.*
- 9. Якість захисту та презентації результатів реферативного дослідження.*

Оцінюється самостійна робота з підготовки та захисту реферату у межах 10 балів.

**ТЕМИ РЕФЕРАТИВ
ДЛЯ СТУДЕНТИВ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ**

Розділ 1

Культурологічні дослідження розвитку суспільства

1. Феномени культури як інформаційно-семіотична модель.
2. Проблеми соціокультурної динаміки і культурогенезу.
3. Технологічна культура і цивілізаційний прогрес.
4. Духовні передумови антропоцентричного світогляду західної цивілізації.
5. Гуманізм і технократизм у сучасній культурі.
6. Ментальне поле культури.
7. Політична символіка у системі політичних уявлень.
8. Міфи у політиці.
9. Політичний тероризм: сутність, причини виникнення та засоби боротьби з ним.
10. Порівняльний аналіз політичної участі у країнах Заходу і Сходу.
11. Особливості політичної участі молоді.
12. Політичні традиції в Україні: їх роль у формуванні політичної культури.
13. Регіональні особливості політичної культури в Україні.
14. Концепція первісного мислення Л. Леві-Брюля.
15. Типи життєвих сценаріїв та механізми їх передачі за Е. Берном.
16. Процедури і ритуали у трасакційному аналізі Е. Берна.
17. Дослідження процесу спілкування. Потреба в усамітненні і спілкуванні.
18. Вплив античної традиції на формування системи західних цінностей.
19. Соціально-духовні основи культури класицизму.
20. Концепція «третьої хвилі» суспільного прогресу.
21. Міфологічні погляди українського народу у піснях та прислів'ях.
22. Культура і освіта у ХІХ ст. в Україні.
23. Розвиток сучасної української культури.
24. Міжкультурна комунікація як засіб суб'єкт-суб'єктного спілкування.
25. Соціалізація у сучасному українському суспільстві. Девіація та соціальний контроль.
26. Мова і релігія як фактори формування нового українського менталітету в умовах незалежної держави.
27. Мова як символічний код культури.
28. Проблема розуміння та ідентифікації партнера у мовній взаємодії.
29. Жести і міміка у міжкультурному спілкуванні.
30. Міжкультурний конфлікт в Україні: Схід - Захід.

Розділ 2
Суспільство у вимірах релігієзнавчого аналізу

31. Основні версії походження релігії.
32. Тотемізм, магія, фетишизм, анімізм, землеробські культи, шаманізм – ранні форми релігійності у первісних віруваннях.
33. Синайське законодавство як основа моральності та людської гідності.
34. Образ Ісуса Христа: міф чи дійсність?
35. Вселенські собори в християнстві.
36. Релігійно-культурні традиції ісламу. Іслам в Україні.
37. Причини та умови виникнення та розповсюдження нетрадиційних культів, їх характеристика.
38. Містичні та спірітуалістські прояви релігійної свідомості.
39. Характеристика пантеону давньоєгипетських богів.
40. Сакральний зміст єгипетських пірамід
41. Роль стародавнього жрецтва у розвитку науки і культури.
42. Культ імператорів в релігії Стародавнього Риму.
43. Вільнодумство Стародавнього світу.
44. Брацлавський хасидизм в Умані.
45. Індуїстське вчення про триєдиний божественний абсолют.
46. Культ священних тварин в індуїзмі.
47. Релігія досконалої людини в конфуціанстві.
48. Вчення про безсмертя в даосизмі.
49. Пророк Заратустра.
50. Основні течії, деномінації і конфесії у протестантизмі.
51. Діяльність пророка Мухамеда.
52. Асоціація Святого Духа за Об'єднання Світового Християнства.
53. Діанетична терапія Л.Р. Хаббарда.
54. Міжнародна громада свідомості Харе Крішна.
55. Бхакті-йога у культі кришнаїтів.
56. Етична доктрина Віри багаї. Багаї в Україні.
57. Ідеологія сатанізму.
58. Єретичні вчення у добу Середньовіччя.
59. Антиклерикальна спрямованість Французької буржуазної революції.
60. Світоглядний зміст пантеону богів князя Володимира. Давньоукраїнський культ Берегині.

Розділ 3
Естетичні виміри особистості і суспільства

1. Мистецтво як складова духовного життя. Видова специфіка мистецтва та їх характеристика.
2. Індивідуальність митця і образ людини у пошуках мистецтва ХХ ст.
3. Український авангард: естетичні засади і художні надбання.
4. Українське мистецтво: самототожність у контексті світової культури.
5. Естетичні інваріанти у поліформності мистецького розвитку.
6. Художній смак як оцінка та генеруюча категорія.
7. Естетичні проблеми сучасного маркетингу. Трансформація художніх потреб і форм споживання мистецтва в умовах мультимедіа.
8. Соціальне призначення мистецтва у різні культурні епохи.
9. Художній образ – форма художнього мислення. Художній образ у поезії бароко: Маріно і Гогрора.
10. Психологічні механізми художньої творчості.
11. Художні епохи і напрямки у мистецтві минулого.
12. Герменевтика та розуміння мистецтва.
13. Гуманізм – вища мета і сенс естетика та мистецтва.
14. Вияв піднесеного, героїчного та низького у мистецтві.
15. Трагічні колізії сучасної епохи та їх відображення у мистецтві.
16. Різноманітність виявів комічного у дійсності та мистецтві.
17. Мистецтво як унікальний механізм культурної еволюції.
18. Стилi у мистецтві.
19. Авангардні напрями у мистецтві кінця ХІХ – початку ХХ ст.
20. Постмодерністська ситуація у мистецтві. Постмодернізм: історія чи мова?
21. Мистецтво України ХVІІ-ХVІІІ ст.
22. Геній як категорія естетики романтизму. Геній та злочин.
23. Прекрасне і потворне в житті й мистецтві.
24. Про природу гумору.
25. Мода як феномен культури.
26. Семантика одягу.
27. Символізм християнського мистецтва.
28. Творчість і самореалізація особи. Свобода творчості: міф чи реальність?
29. Уявлення про прекрасне в історії естетики. Еротика і естетика.
30. Нездійснення в мистецтві як проблема.

Розділ 4

Особливості функціонування моралі у суспільстві

1. Історичний розвиток моральної свідомості та відносин.
2. «Золоте правило» моральності і його відображення в етиці І. Канта.
3. Ненасильство як категорична моральна заборона.
4. Парадокси моральної оцінки та моральної поведінки
5. Етичні вчення, їх представники та характеристика.
6. Добро і зло, обов'язок та совість, добродійність та порок.
7. Смертна кара: етичні аргументи «проти».
8. «За» та «проти» евтаназії.
9. Сенс життя як ціннісна форма свідомості сучасної людини.
10. Життя і смерть: загадки і протиріччя.
11. Прикладна етика як шлях вирішення моральних проблем техногенної цивілізації.
12. Глобальні проблеми у фокусі прикладної етики.
13. Лицемірство: розходження мотивів і вчинків.
14. Егоїзм і альтруїзм: що переможе і чому?
15. Кохання – Схід і Захід.
16. Життя Ісуса Христа як втілення християнського етичного ідеалу.
17. Категорія щастя в етиці Арістотеля: блаженство споглядання.
18. Проблема самогубства в античній і християнській етиці.
19. Проблема злочину і покарання.
20. Провина і каяття, гріх і страждання.
21. Самотність: кара чи нагорода?
22. Страх смерті і воля до життя.
23. Механізми втечі від свободи.
24. Проблема вибору у житті людини. Відповідальність як сутнісна характеристика людини.
25. Совість та її сучасні опоненти.
26. Абсурдність існування та сенс життя.
27. Ніцше Ф.: мораль “по той бік добра і зла”.
28. Етикет і мода.
29. Зрада, вірність, зрадництво.
30. Смерть як Розподіл – Любов: містицизм, Фрейд і психоаналіз.
31. Смерть як Перетворення – Віра: християнство.
32. Етичні аспекти ідеї самогубства.
33. Проблема провини у Сартра Ж.-П. і Ясперса К.
34. У пошуках еліксиру безсмертя.
35. Чи існує моральна інтуїція?
36. Смертна кара: за і проти.
37. Лицарський зразок поведінки від середньовіччя до нашого часу.
38. Моральнісний ідеал українського народу (за творами українських письменників та сучасними соціально-психологічними дослідженнями).
39. Статева мораль та її історичний розвиток.
40. Етикет телефонних переговорів.

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

- Тема 1. Сутність культури. Культурологія як наука.
- Тема 2. Типологія культури.
- Тема 3. Історичний розвиток культури Давнього світу, епохи Середньовіччя та Відродження.
- Тема 4. Історія розвитку культури XVII - початку XXI ст.
- Тема 5. Історичний розвиток української культури з початкових етапів до першої половини XVIII ст.
- Тема 6. Генеза і сучасний стан української культури. (кінець XVIII ст. - початок XXI ст.)
- Тема 7. Культурні сценарії діяльності.
- Тема 8. Міжкультурна комунікація.
- Тема 9. Вербальна і невербальна комунікації.
- Тема 10. Культура та етнос.
- Тема 11. Релігія як предмет дослідження. Релігієзнавство як наука
- Тема 12. Національні релігії.
- Тема 13. Етно-національні релігії.
- Тема 14. Світові релігії.
- Тема 15. Нетрадиційні релігії.
- Тема 16. Історичні форми критичного аналізу релігії.
- Тема 17. Історичний розвиток вільнодумства у XVIII ст. – першій половині XXI ст.
- Тема 18. Історія і сучасний стан релігій в Україні.
- Тема 19. Естетика як філософська наука.
- Тема 20. Історія естетичної думки Давніх часів, епохи Середньовіччя та Відродження
- Тема 21. Історія розвитку естетичної думки XVII - початку XXI ст.
- Тема 22. Історія розвитку української естетичної думки.
- Тема 23. Основні естетичні категорії як ступені духовно-практичного осягнення світу людиною.
- Тема 24. Мистецтво як предмет естетичного аналізу і форма духовно-практичного ствердження людини у світі.
- Тема 25. Художня творчість як об'єкт естетичного аналізу. Проблема художньої творчості в естетиці.
- Тема 26. Етика як філософська наука про мораль.
- Тема 27. Мораль як культурно-історичний феномен.
- Тема 28. Історія етичних вчень.
- Тема 29. Етичні категорії.
- Тема 30. Морально-етичні аспекти глобальних проблем сучасності.

Електронне навчальне видання комбінованого використання
Можна використовувати в локальному та мережному режимі

Богданова Наталія Григорівна

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Методичні вказівки до самостійної роботи
з дисципліни для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за спеціальністю 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)»

В авторській редакції

Підписано до розміщення 23.04.2025. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 2,63. Обсяг 1,704 Мб. Зам. № 196/25.

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
61022, м. Харків, майдан Свободи, 4.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3367 від 13.01.2009
Видавництво ХНУ імені В. Н. Каразіна